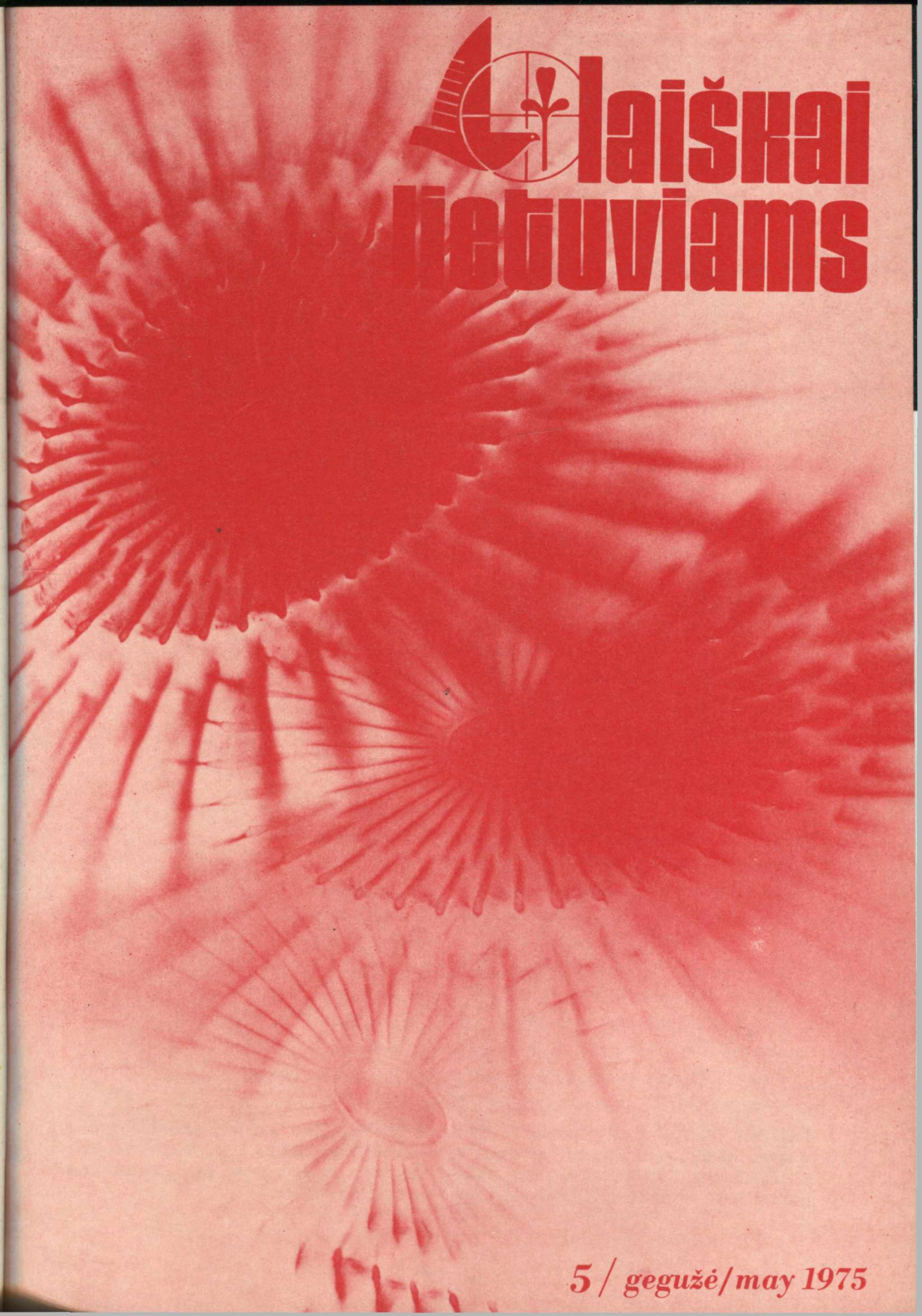

laiškai lietuviams

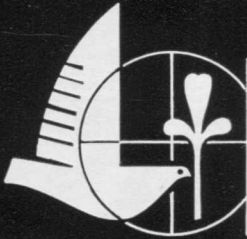
5 / gegužė / may 1975

MOTINA	147	Jonas Miškinis
VYSK. MOTIEJUS VALANČIUS (II)	148	Vincentas Liulevičius
PIRMOJI MOTERIS — BAŽNYČIOS DAKTARĖ (III)	152	Alfonsas Grauslys
LAIMĖ ATRASI DUODAMAS	155	Danutė Augienė
BALTOSIOS GĖLELĖS PAVASARIS	157	A. Tyruolis
EILĖRAŠČIAI	158	Šv. Teresė
KARD. H. E. MANNING	159	J. Venckus, S.J.
MIRTIS ATĖJO PER NUODĖMĘ	161	Aleksandras Kelmietis
PAVYDO LIGA	165	Nina Gailiūnienė
KALBA	170	Juozas Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	172	D. ir G. Vakariai
FILMAI	175	Juozas Prunskis
ATGARSIAI	177	
TRUMPAI IŠ VISUR	178	J. P.

Viršelio ir 146, 162, 163, 179 psl. nuotraukos — Vilijos Eivaitės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

Religinės
ir tautinės
kultūros
žurnalas

Laiškai lietuviams

1975 / GEGUŽĖ - MAY / VOLUME XXVI. NO 5

Gegužės mėnuo, kai atgyja gamta ir pasipuošia žiedais, yra skirtas pagerbti skaisčiąją pavasario gėlę — Mariją. Ypač mūsų šalyje, Lietuvoje, gegužės mėnesio vakarais ne tik bažnyčiose, bet ir privačiuose namuose skambėdavo giesmės, skirtos mūsų dangiškajai motinai. Šį mėnesį mes prisimename bei pagerbiame taip pat ir savo žemiškąją motiną.

Jeigu paklaustume, kas turi didžiausios įtakos visos žmonijos gyvenimui, tai, tur būt, teisingiausias atsakymas būtų — motina. Ir tai ne tik dėl to, kad ji duoda gyvybę, kad be jos visai nebūtų žmonijos. Ji žmonijai turi ir didelės dvasinės įtakos. Niekas negali paneigti tvirtinimo, kad kokios yra motinos, tokia ir žmonija.

Tačiau daugelio pažiūra į motiną, į jos veiklą ir vietą visuomenėje yra labai klaidinga. Ne vienas pasako, kad motinos vieta yra ne organizacijose, ne visuomeninėje veikloje, o tik namuose: ji turi rūpintis šeima ir auklėti vaikus. Taip, tai yra jos pagrindinis uždavinys, bet šio uždavinio ji tinkamai neatliks, jeigu visą laiką bus užsidariusi namuose. Ji turi pažinti gyvenimą, jo pulsą, ji turi susipažinti su jaunimu ir jo problemomis ne tik savo šeimoje, bet ir už jos ribų. Ji turi turėti aiškią gyvenimo viziją, kurią perduos ir savo vaikams.

MOTINA

JONAS MIŠKINIS

Ten močiutė užlingavo
Raudomis mane,
Į krūtinę skausmą savo
Liejo nežinia.

Maironis

Motinos vardas amžiais nenustojo ir nenustos savo reikšmės. Kas pažįsta geriausius pasaulio genijus, tas bent šiek tiek žino ir apie jų motinas. Jeigu nebūtų buvę motinų, nebūtų nė tų genijų. Šis pasakymas yra teisingas ne tik ta prasme, kad tie genijai yra gavę gyvybę iš motinos, bet jis yra teisingas ir dėl to, kad motina genijui yra įkvėpėja. Jeigu kuris nors žmogus ką sukuria ar išranda, didele dalimi už tai turi būti dėkingas savo motinai. Motinos meilėje ir pirmose jos pamokose kiekvienas gali surasti savo sugebėjimų pirmąjį daigėlį.

Žmonija instinktyviai jaučia, kad motina yra Kūrėjo pavaduotoja, tiek teikdama gyvybę, tiek ir ją puoselėdama. Niekas pasauly negali motinos pavaduoti. Todėl motinos vardas buvo ir bus apsuptas kažkokia mistiška šviesa.

Motina, jausdama savo pašaukimo didumą ir šventumą, neturi palūžti po sunkia pareigų našta. Ji turi gyvenime stovėti šviesi ir skaisti, kaip balta kalno viršūnė. Nors taip dažnai ji yra pavargusi, ašarotomis akimis, liūdnu rūpestingu veidu, bet vis tiek ji yra tokia gera, brangi ir gyvenime nepa-mainoma. Tai jaučia kiekviena širdis: niekas negali pasaulyje motinos atstoti.

"Motinos veidas — saulės šviesiausias", sako poetas. Tikrai iš jos veido sklindanti šviesa turi daug jėgos ir mažam ant jos kelių sėdinčiam kūdikiui, ir savo tėviškės lizdą palikusiems vaikams. Motinos akys lydi savo vaiką visą gyvenimą, laimingi tie vaikai, kurie motinos akyse randa savo gyvenimo šviesą! Tos šviesos prisiminimas kartais išgelbsti ir labiausiai paklydusį vaiką. Į motinos rankas yra sudėta ne tik jos vai-

ko, bet ir visos tautos ateitis. Motina yra gyvenimo ramstis, kuriam susvyravus, sunku tikėti šviesia ir laiminga tautos ateitimi.

Kalbėdami apie lietuvių motiną, mes kalbame ir apie mūsų tautą. Motina dar mažam savo kūdikiui "į krūtinę skausmą savo lieja nežinia". Ji pati buvo patyrusi iš svetimųjų daug skriaudų, ji ir vaikus išmokė mylėti savo gimtąjį kraštą, lietuvių kalbą, tautos papročius ir lietuviškas dainas.

Mes susirūpinę savo tautos ir jaunosios kartos ateitimi, tačiau visa tai priklauso nuo motinų. Jeigu motinos pasižymės taurumu, pasiaukojimu darbui ir savo pareigoms, jei jos bus tvirtos nesvyruojančio tikėjimo, tai jos bus tos didžios asmenybės, kurių negalės blaškyti jokios gyvenimo audros, ir jos sugebės savo vaikus pakreipti norima linkme.

Tiesa, svetur gyvenanti motina dažnai užimta ištisas dienas darbovietėje. Grįžus į namus, jai labai sunku atsidėti motiniškoms pareigoms. Tačiau jai nebus taip sunku, jei ji prisimins, kad jos motiniška misija ir meilė yra aukšta ir kilni.

Gyvenime sutinkam daug kilnių motinų, kurioms tinka šventas motinos vardas. Motina — malonus žodis, kuris kutena mūsų širdį ir pripildo gražiausių jausmų. Todėl ir sakoma, kad motinos meilės, jos pasiaukojimo nenupirksi už viso pasaulio turtus. Už pinigų daug kas galima padaryti, išgyti, bet motiną praradęs, kitos nebeįsigysi. Motinos meilės savo vaikams niekas negali pakeisti. Ta meilė yra tiek galinga, kad jokia jėga jos neįstengia pergalėti.

Kultūringoji moteris motinos pareigas paima sąmoningai, iš anksto žinodama, su

kiek pavojų, rūpesčių, vargų bei sielvartų tos kilniosios motinos pareigos yra susijusios...

Kas motinai žemėje dangų atstoja, kas jai šneka apie gyvenimo pasiaukojimą? Argi motina išdrįstų sakyti, kad savo kūdikio akyse nemato žemės dangaus, kad tos žydrios ramios akys jai nekalba gyvenimo džiaugsmo? Rugiagėlių melsvumo kūdikio akys neša motinai džiaugsmo valandą, kai josios akys susitinka su kūdikio akimis.

Geriausios operos ir koncertai širdį veriančiomis melodijomis neatstos motinai to džiaugsmo, kurį atneša pirmą kartą išvytos kūdikio akys, ir ji čia tą akimirką išpaieigoja, kad su didžiausia meile ir pasiryžimu, nieko negailėdama, aukosis savo kūdikiui.

Iš čia ir iškyla visos jos pareigos, visi jos uždaviniai. Josios laimė ir nelaimė paliekama jai pačiai pakelti, iškentėti ir, žino-

ma, tuo pačiu uždedamos pareigos išugdyti dorus vaikus, gerus savo tautos mylėtojus.

Kiekviena šalis myli ir gerbia savo motinas. Juk iš neatmenamų laikų ketvirtas Dievo įsakymas sako: "Gerbk tėvą ir motiną". Toji vyresniųjų pagarba laiduoja susiklausymą. Gera motina visada yra mylima ir brangi vaikams. Lietuvoje motina—šventas vardas. Lietuviai moka mylėti savo motinas. Senovėje Lietuva buvo garsi ir galinga, nes motinos mokėjo įkvėpti savo vaikams pasiryžimo ir tėvynės meilės jausmus.

Vienas žymus žmogus yra pasakęs: "Duokit mums gerų motinų, ir mes sukursime valstybę tokią galingą, kad joks priešas neįveiks!" Tas posakis parodo, kad valstybė yra stipri ne ginklais, ne kareiviais, bet tautine savo dvasios stiprybe. Taigi jau iš mažens reikia auklėti vaiką, kad jis būtų pareigingas ir giliai jaustų tėvynės meilę.

VYSKUPAS MOTIEJUS VALANČIUS — KOVOTOJAS UŽ LIETUVIŲ TAUTOS TEISES

VINCENTAS LIULEVIČIUS

2. ŠVIETIMO PASTANGOS

Po 1831 sukilimo rusai uždarė visas parapines ir vidurines mokyklas bei Vilniaus universitetą. Vietoje parapinių mokyklų rusai steigė rusiškas valsčiaus mokyklas, o vietoje vidurinių — savas gimnazijas. Vysk. Simas Giedraitis gavo iš rusų leidimą vėl atkurti parapines mokyklas. Jis net keletą aplinkraščių išleido klebonams, ragindamas juos, kad kiekvienoje parapijoje būtų įsteigta mokykla. Tuo rusų leidimu pasinaudojo ir po jo buvęs Žemaičių vyskupijos valdytojas kan. Gintila.

Kai po šių asmenų atėjo į vyskupo sostą Valančius, jam atrodė, kad tų mokyklų vis dar per maža. Todėl jis tuoj ėmėsi vykdyti planą, kad pradinių mokyklų būtų ne tik kiekvienoje parapijoje, bet ir filijose, ir net kaimuose, jei yra galimybė. Jis ragino dvarininkus, kad jie kurtų mokyklas savo dvaruose bei remtų mokyklų statybą. Ruošian-

tis 1863 sukilimui, dvarininkai norėjo suartėti su valstiečiais, todėl jie rėmė parapines mokyklas ir net patys kai kur prašė vyskupą raginti klebonus jas steigti, žadėdami paramos. Pavyzdžiu galima nurodyti Zarasų bajorų nutarimą (AA, 53).

Valančius "nesitenkino vienu mokyklos įsteigimo faktu, bet iš kiekvieno klebono reikalavo kasmetinio, vėliau ir du kartų per metus, smulkaus pranešimo apie buitį ir veikimą. Pastebėjęs, jog pranešimuose kartais būdavo sąmoningai kiek išpučiamas skaičius, jis tuoj pradėjo reikalauti, kad pranešėjai nesitenkintų bendrais skaičiais, bet ir pavardėmis visus mokinius ir mokinės surašytų" (VB, 9, 412).

Valančius taip pat buvo įsakęs mokyti ir subrendusius kaimiečius skaitymo ir rašymo. Buvo įsakyta kunigams kalėdojant surašyti mokančius skaityti parapiečius. Nors nepilni pranešimai, tačiau rodo labai

gerus tų pastangų duomenis. Pagal vieno (Rietavo) dekanato statistiką matyti, kad jame 1853 m. mokančių skaičius buvo 11,296, o po dešimties metų — daugiau negu dvigubai (24,330). Jei ir kitur taip vyko pažanga, vyskupijoje smarkiai nyko analfabetizmas (AA, 67 psl.). Tą faktą turint galvoje, nereikia nustebti, "jei Rusijos statistikos žinios parodydavo Kauno gubernijoje daug didesnį nuošimtį mokančių skaičius ir rašyti, negu kitose gubernijose, tai didžiausias nuopelnas vyskupo Valančiaus ir jo platinamųjų parapinių mokyklų" (AA, 68). Vaclovas Biržiška tvirtina, kad "Žemaitija anais laikais buvo pralenkusi ne tik kitas Lietuvos, Lenkijos, juo labiau beraštės Rusijos sritis, bet galėjo drąsiai lygintis ir su daugeliu Vakarų Europos kraštų" (VB, 9, 412).

Valančius parūpino mokykloms ir reikalingų vadovėlių. Jo laikais buvo išleisti šeši elementoriai (SY, 99). Jis pats parašė ir vėliau išleido: *Vaikų knygelę, Pacugusių žmonių knygelę, Palangos Juzę, Pasakojimą Antano Tretininko* ir kt.

Valančiaus įpareigotose steigti parapinėse mokyklose turėjo būti mokoma žmonių kalbama kalba — lietuviškai. Tikslas — kad "vaikai galėtų pramokti skaityti gimtine kalba ir katekizmo" (AA, 50). Tačiau 1773 įkurtoji Edukacinė Komisija mokyklas smarkiai sulenkino, nes dėstomoji kalba buvo lenkų kalba. Ta dvasia mokyklose liko ir vyskupo Valančiaus laikais. Jis rūpinosi mokyklų steigimu, jų egzistavimu, lietuviškų vadovėlių paruošimu, tačiau į jų vidaus tvarką nesigilino. O tose mokyklose "Nuo pat savo stojimo į parapines mokyklas daugumas vaikų buvo pratinamas pereiti į lenkų dėstomą kalbą, kadangi ji, esą, vaikams atveria kelią į platesnį gyvenimą. Lietuviškai buvo mokoma daugiausia mergaitės, nes jos beveik visos likdavo tame pačiame kaime, ir tie berniukai, kurių tėvai nemanė toliau siųsti į mokyklas. Visi kiti buvo mokomi lenkiškai, o kitur ir rusiškai" (VB, 9, 413).

Žemaičių vyskupijos mokykloms trūko mokytojų, kaip ir kitose to laiko šalyse. "Bet kaip ten bebūtų, kiek trūkumų būtų

turėjusi toji parapinė mokyklų sistema, vis dėlto jos šioje vyskupijoje buvo apėmusios beveik visus mokyklinio amžiaus vaikus. Tai žymia dalimi nulėmė spaudos draudimo ir kovos už savo spaudą likimą: raštinga liaudis negalėjo be savų knygų verstis ir įvairiomis priemonėmis patį draudimą sugriovė" (VB, 9, 413).

Rusų įsteigtose valdžios mokyklose darbas vyko nesėkmingai. Todėl rusų administracija įtarė vyskupo ir kunigų suokalbį prieš rusus. Rusams dar labiau kėlė įtarimą, kad ir dvarininkai šį darbą rėmė. Todėl Kauno gubernatorius pranešė vyskupui Valančiui, kad Vilniaus generalgubernatorius (1863.XII.23) parapines mokyklas uždarė (AA, 66).

Kai rusų administracija uždraudė parapines mokyklas, vyskupas kunigams patarė: "Dabartinėse sąlygose reikia sugalvoti vaikams mokinti kitokių priemonių, pavyzdžiui, raginant ūkininkus, kad pasisamdytų daraktorių sodžiuose savo vaikus mokintų skaityti" (AA, 66). Tad ir iškyla naujos rūšies mokyklos, daraktorių vedamos. Šiek tiek pamokytas žmogus buvo atkviečiamas į kaimą, kuris čia mokė vaikus, eidamas iš trobos į trobą. Visai teisingai rusai galvojo, kad "Vyskupo Valančiaus veiklos charakteris nepasikeitė" (SY, 106). Tik kitokiu būdu siekė liaudies švietimo toliau. Be to, jis "sumaniai išvystė priešišką veiklą prieš rusų liaudies mokyklas" (ten pat).

Kai ir daraktorių mokymas rusų buvo pradėtas persekioti, tada beliko slapta daraktorių mokykla arba mokytis iš motinų.

3. 1863 M. SUKILIMO PASEKMĖS

1863 m. "sukilimui, kaipo tokiam, Valančius visiškai nepritarė. Realus politikas, negyvenęs kokiomis svajonėmis, jis savo akimis matė sukilėlių ir rusų kariuomenės jėgų nelygumą. Todėl jis ir galvojo, kad sukilimas tik atnešiąs bergždžių kraujo praliejimą, kovą be vilties laimėti, o pralaimėjus užgrius nauji persekiojimai, aukos, vargai ir nuostoliai. Tokio savo nusistatymo jis ir neslėpė" (VB, 10, 455).

Valančius norėjo Lietuvai laisvės, todėl netiesiogiai rėmė 1863 m. sukilimą. Į vys-

kupą "kreipiantis kai kuriems jauniesiems kunigams leidimo išeiti į sukilėlių būrius kapelionais, jis tokius leidimus jiems duodavo. Kaip tik vėliau rusų administracija jį ir bandė tuo kaltinti" (VB, 10, 456).

Generalgubernatorius Muravjovas išreikalavo iš bajorų rašto, kuriame jie apgailėstavo įvykusį sukilimą ir prašė dovanojimo. To paties užsinorėjo ir iš dvasininkų (AA, 149). Rusai naudojosi Valančiaus nusistatymu prieš sukilimą. "Jau vien 1863 m. buvo viešai jo parašu paskelbti net trys atsisaukimai, nukreipti prieš sukilimą. Tačiau visi jie buvo parašyti ne jo, bet administracijos iniciatyva ir reikalavimu" (VB, 10, 455). Valančius paskelbė dar aplinkraštį vyskupijai, kuriame smerkė sukilimą. Rusų administracija dar privertė vyskupą pasakyti katedroje pamokslą, smerkiantį sukilimą. To pamokslo tekstas buvo generalgubernatoriaus ištaisytas ir papildytas, bet Valančius drįso jį sutrumpinti. Kauno gubernatorius pyko už teksto pakeitimą, bet spaudai ir kitai propagandai, atrodo, išsiuntinėjo generalgubernatoriaus sudarytąjį tekstą (AA, 172). Vyskupas susilaukė iš sukilėlių grasinimų, nes sukilėliai nežinojo, kad tai yra rusų gaminys (LE, XXXII, 525).

Vaizduodamas lojalumą, Valančius gelbėjo kunigus. Siuntė delegaciją pas Muravjovą pareikšti ištikimybę carui. Delegacijai pavedė vadovauti tikrai rusams atsidavusių kunigų. Didžioji dalis kunigų buvo išgelbėta: iš 654 kunigų tenukentėjo 107, kurių 6 buvo nužudyti, 67 ištremti, o kiti nubausti kitomis bausmėmis.

Po 1863 m. sukilimo rusai pradėjo represijas religiniam ir kultūriniam lietuvių gyvenimui. Vyskupo sostinę iš Varnių rusai (1864) perkėlė į Kauną. Kodėl tai padaryta, matyti iš Kauno gubernatoriaus susirašinėjimo su Vilniaus generalgubernatoriumi. Viename rašte sakoma: "Telšių vyskupo buvimas Varniuose tam tikru požiūriu darėsi artimai panašus amžinam miestui, o vyskupo Valančiaus laikomas neklaidingumas, panašiai kaip Švento Tėvo, apgaubė jį mažyčiame katalikų pasaulyje bendra aklo pasitikėjimo aureole" (SY, 105). Tokio

didelio autoriteto vyskupas rusams pavojingas.

Kaune apgyvendinto Valančiaus sąlygos žymiai pablogėjo. "Perkeltas į Kauną, Valančius buvo uždarytas lyg kalėjime, sekamas ir draudžiamas bet kur išvykti. Tačiau ir uždarytas jis nenuleido rankų — veikė ligi mirties: rašė raštus ministrams, generalgubernatoriui ir Kauno gubernatoriui. Reikalavo atšaukti numerus clausus kandidatams į kunigų seminarias, leisti šventinti į kunigus ir skirti juos į vietas be specialių rusų valdžios leidimų, nekliudyti kunigams vykti į kitas parapijas klausyti išpažinčių, palikti baustinus kunigus tvarkyti pačiam vyskupui, atšaukti draudimus daryti procesijas ir laidoti mirusius procesiniu būdu, nekliudyti statyt naujas bažnyčias ir senąsias remontuoti, atšaukti draudimą statyti kryžius laukuose ir sodybose" (SY, 105).

Iš visų vyskupo reikalavimų ir prašymų, atrodo, nė vienas nebuvo patenkintas. Pavyzdžiui, Valančius prašė leisti priimti į seminariją 49 auklėtinius, o leido priimti 15, o šventinti tik 12 (SY, 105).

Muravjovas ypatingai užsipuolė dvaskiją. Be suminėtų nubaustų mirtimi, išsiųstų į Sibiro katorgą bei ištremtų į kitas Rusijos vietas, daugeliui kunigų valdžia atėmė kunigo vardą ir teises. Reikalavo, kad vyskupas juos išbrauktų iš kunigų sąrašo. Tačiau vyskupas su tuo nesiskaitė. Jis juos laikė kunigais ir toliau. Jis juos gelbėjo visokiausiomis priemonėmis, net ir kyšiais. "Buvo sakoma, kad Valančius ir pačiam Muravjovui buvo įdavęs stambius piniginius kyšius, už kuriuos jam ne vieną pavyko išgelbėti" (VB, 10, 456).

Smarkiausias kunigų persekiojimas vyko iki 1866 m., nors sukilimas jau seniai buvo užsibaigęs. Dėl tokio didelio kunigų persekiojimo Valančius juos įspėjo būti atsargiais. Tačiau reikalavo ginti Bažnyčios ir jiems pavestų žmonių teises. Jis ragino kunigus neskelbti nebažnytinių raštų iš sakyklos, nežiūrint to, kad dėl to tektų ir nukentėti. Dievo labiau reikia klausyti, negu žmonių.

Drąsos pavyzdį pats davė, nuvykdamas Kaune į vaikų prieglaudą, nes ten jis įžiūrėjo tikybos ir tautinio reikalo užgavimą. Prieglaudai vadovavo stačiatikių dvasininkas. Vaikus mokė rusiško rašto ir stačiatikių tikybos. Valančius užėjo į tą prieglaudą, surinko katalikus vaikus ir juos pamokė žegnotis, poterių ir katekizmo tiesų. Po to padalijo pyrago ir išėjo. Dėl to įvykio prasiėjo visa audra. Valančių tardė. Jis pasakė: "Tegu su manimi daro, ką nori, aš visam esu pasirengęs. Man neilga begyventi, aš turiu priedermę palaikyti savo tikėjimą" (AA, 168). Byla baigėsi Valančiaus nubaudimu 1000 rb. pabauda.

Su 1863 m. sukilimu Valančiaus viešasis darbas pasibaigė, nes rusai uždraudė blaiybės brolijas ir parapines mokyklas. Aiškumo dėliai galima suminėti, kad šiuo metu "Rusų vyriausybė tuo pačiu laiku visu frontu puolė katalikybę Lietuvoje. Prasidėjo katalikų bažnyčių vertimas pravoslavų cerkvėmis, likvidavimas ir šiaip jau tuo laiku negausių vienuolynų, nuolatinis kunigų trėmimas Sibiran ar į šiaurės ir rytų Rusijos gubernijas, draudimas priimti į seminarias naujus klierikus ir griežtas draudimas net į likusius vienuolynus priimti naujokus, kad tuo būdu kiti ordinaai savaime išnyktų. Sykiuėjo pastangos į katalikų pamaldas įvesti rusų kalbą, draudimas statyti naujas bažnyčias, koplyčias ir net kryžius, draudimas kunigams be atskiros kiekvieną kartą gauto leidimo keliauti iš savo parapijos ribų net į artimiausiųjų parapijų atlaidus, reikalavimas, kad tiek senąjį kunigą keliant į naują vietą, tiek skiriant naująjį, būtų gautas gubernatoriaus leidimas, draudimas viešųjų bažnyntinių eisenų, vertimas aukštesniųjų mokyklų mokinių caro šventėmis eiti į pravoslavų cerkves ir t.t." (VB, 10, 456). Taip pat draudė katalikams pirkti žemę ar užimti bet kokią valdinę tarnybą Lietuvoje (Ten pat).

Vilniaus generalgubernatorius ruošėsi Valančių ištremti. Apie tai greit sužinojo kunigai. Šie painformavo savo žmones. O žmonės susikrovė į vežimus savo šeimas ir išvažiavo atsisveikinti savojo ganytojo. Kai

Kauną užplūdo kaimiečių vežimai, Kauno gubernatorius aliarmavo Vilniaus generalgubernatorių. Tas pabūgo valstiečių sukilimo ir vyskupo neištrėmė, bet apstatė sekliais. (LE, XXXII, 526).

Kadangi Valančius "buvo kovotojas, tai ir tokiomis sunkiomis aplinkybėmis jis nuo tos kovos ne tik neatsisakė, bet ieškojo jai naujų formų. Ir pamažu pradėjo, savaime aišku, ne viešai, tokiai kovai organizuoti ir savo vyskupiją" (VB, 10, 457). Valančius davė savo žmonėms konkrečią programą: "nepriimti valdžios knygų, neleisti vaikų į valdžios mokyklas, nesiduoti gundomiems emigruoti į Rusiją, nepasitikėti valdžiai pasidavusiais kunigais ir neiti pas juos išpažinties. Ir priešingai: susitelkti apie ištikimus kunigus, laikytis tikėjimo, mokyti vaikus namie" (LE, XXXII, 526).

4. SPAUDOS DRAUDIMAS

Valančiaus santykiai su rusų administracija pradžioje vyskupavimo buvo korektiški. Rusams pradėjus varyti pravoslavishko rusiškumo propagandą, santykiai tuoj pradėjo blogėti, nes Valančius šioje srityje jokių nuolaidų nedarė (VB, 9, 418). 1852 m. Valančiui buvo pranešta, kad kunigai pamokslus gali sakyti tik iš vyskupo aprobuoto teksto. Jis to potvarkio visai nepranešė kunigams, jausdamas, ko tuo siekiama. Vėliau, jau po 1865 m., rusų administracija pranešė, kad reikia išversti lenkišką keturių tomų pamokslų rinkinį. Po pakartotino reikalavimo buvo sudaryta vertėjų komisija, kuri nustatytam terminui darbą baigė. Rusų administracija iš lotyniškų raidžių perrašė (transkribavo) į rusiškąs raides ir 1869 m. išspausdinusi I ir II tomą per policiją išsiuntinėjo klebonams. Kai vyskupas sužinojo tą rusų žygį, tuoj užprotestavo gubernatoriui, kad be jo žinios siuntinėja kunigams knygas, jo nepatikrintas. Greit vyskupas sudarė komisiją ir jai įsakė vertimą sulygtinti su originalu ir surasti kaip galima daugiau klaidų ir netikslumų. Gavęs komisijos pranešimą, tuoj parašė gubernatoriui, kad vertimas neatitinka vyskupo aprobuoto originalo, todėl neleidžias tų knygų plakti ir jomis naudotis. (VB, 9, 419).

Kai rusų administracija išspausdino III ir IV tomą pamokslų, kad išvengtų vyskupo priekaištų, kaip kad atsitiko anksčiau, visus tomus nusiuntė vyskupui, kad jis pats juos išplatintų. Vyskupo raštinė paruošė lydraščius dekanams, kad toks siuntinys išsiunčiamas, o visą leidinį sukrovė katedros pastogėje, kur jis neliestas išbuvo apie 50 metų (VB, 9, 419 ir 10, 455).

Pradžioje Valančius priešinosi rusams pasyviu būdu. Vėliau perėjo į slaptą, bet aktyvią kovą (VB, 10, 455).

1865 m. uždraudė rusai lietuvių spaudą lotyniškėmis raidėmis. Kadangi spaudos draudimo pavyzdžių nebuvo turėta istorijoje, tad pradžioje ir Valančiui buvo sunku orientuotis. Be to, ruošiant pirmąsias knygas mokykloms, Valančiui buvo svarbu, kad jose nebūtų nieko pravoslaviško, tad, Vilniaus administracijai pasiūlius, Valančius sutiko jas tikrinti ir aprobuoti. Net buvo sutikęs išversti pradžios mokykloms *Trumpą kateizmą*, aiškiai žinodamas, kad tas vadovėlis bus perrašytas rusiškėmis raidėmis (VB, 10, 457). Kad knygoje nebūtų padaryta blogos įtakos, jis pats pasiūlė bendradarbiu patikimą L. Ivinskį Vilniaus mokslo apygardai, kuri tų knygų paruošimu ir išleidimu rūpinosi. Tačiau labai greitai susiorientavo ir "ne tik pats Valančius tuo jau nustojo čia bendradarbiauti, bet atšaukė ir L. Ivinskį, o greitai laiku sumanė pats organizuoti lietuviškų knygų senais rašmenimis spausdinimą Prūsijoje ir jų slaptą gabenimą į Lietuvą" (VB, 10, 457).

Valančius nusiuntė į Prūsiją 5000 rb. savo parašytoms knygoms leisti. Ten tuo reikalu pradžioje rūpinosi to krašto lietuvis kunigas, o vėliau pasiuntė kunigą Brundzą iš Lietuvos. Vaclovas Biržiška sako: "Šių dviejų Valančiaus padėjėjų rūpesčiu 1867-1869 m. ir buvo čia išspausdinta eilė paties vyskupo parašytų politinių tikybinių knygų, kurių įtaka Lietuvoje buvo be galo didelė. Jos įnešė į Lietuvos gyvenimą visai naujus motyvus. Dėl šių knygų, iš dalies, žymi dauguma rusų vyriausybės kėslų prieš Lietuvą liko be pasėkų, nes jos ir suformavo naują Lietuvos visuomenės nuo-

taiką" (VB, 10, 458). Čia turima galvoje Valančiaus parašytas ir išleistas aštuonias brošiūras.

Spaudos draudimo pradžioje Valančius bandė išsiderėti iš rusų valdžios leidimą išsispausdinti reikalingoms maldaknygėms. Kai to leidimo nepavyko gauti, pradėjo slapta spausdinti. Tuo būdu jis "pirmas parodė ir kitiems kelių, kaip kovoti su lietuviškos spaudos draudimu Rusijos ribose" (AA, 187). Po 1865 m. Valančiaus parašytos knygos buvo išleistos Prūsijoje.

Valančius rašė ne tik tikybiniais klausimais, bet ir pasaulietinio turinio. Tai matyti iš Vaclovo Biržiškos teigimo: "Bet lietuvių spaudą uždraudus, jis stojo į lietuvių tautos kultūrinę kovą ir pasaulietiniais raštais, kurie ligi mūsų dienų nenustoję savo reikšmės" (VB, 10, 461).

Knygas Prūsijoje išspausdinus, dar reikėjo jas slapta įgabenti ir išplatinti. Pradžioje knygnešių tinklo dar nebuvo, tad vyskupas ėmėsi jų įgabenimo ir platinimo, panaudodamas klebonijas ir daugiausia jaunos kunigus. Tuo būdu jos pasiekė žmones, kuriems padarė gilų įspūdį. Rusų administracija priėjo siūlą, vedantį į Valančių, nors nė vienoje brošiūroje jo pavardės nebuvo. Rusai, susirėšę su Prūsijos policija, išgavo vyskupo pasiųstą kun. Brundzą, jį teisė, kalėjime laikė, o vėliau ištrėmė į Rusijos gilumą. (B.d.)

PIRMOJI MOTERIS – BAŽNYČIOS DAKTARĖ (III)

ALFONSAS GRAUSLYS

Žymiausia Jėzaus Teresės knyga *Vidinė pilis* (El Castillo interior), kitaip dar vadinama *Buveinėmis* (Las Moradas), kaip ir kiti šventosios raštai, buvo parašyta karmelitų vienuolijos vadovybei įsakant. Nors šventoji nuo to rašymo atsikalbinėjo, laikydama save netinkama rašto kūrybai (nes nemokytą), tačiau vyresnybės spaudimui turėjo pasiduoti. Jai besvarstant šio būsimojo veika-

lo turinį, tą pasidavimą vyresniųjų valiai lyg ir patvirtino jai suteikta vizija. Liudininkas, kuriam ji pasisakė apie savo viziją, rašo, kad ši vizija jai buvo suteikta Švenč. Trejybės šventės išvakarėse, kai ji ryžosi rašyti veikalą apie Dievo artimybę sielą brandinančius maldos laipsnius ir troško matyti Dievo malonėje esančios sielos grožį. Jos dvasios akims pasirodė nuostabiai gražus kristalo rutulys, tartum pilis su septyniomis buveinėmis. Septintoje centrinėje buveinėje ji matė pilną šviesos bei palaimos Valdovą, kurio spindesys nušvietė ir išgražino visas tas buveines. Kuo arčiau kuri buveinė buvo prie to centro, tuo labiau ji buvo nušviesta. O rutulio-pilies aplinka skendo tamsoje, nešvarume, pilna įvairių roplių bei šliužų. Šventajai nustebus tuo Dievo malonėje esančios sielos grožiu, staiga šviesa užgeso, kristalinis pastatas paskendo tamsoje, virto tartum bauria anglimi, dvelkdamas nepakeliamai blogu kvapu. Šalia pastato buvusiėji šliužai pradėjo veržtis į pilies vidų. . .

Šis regėjimas jai nurodė žadamo rašyti veikalo turinį bei planą. Ji pasiryžo rašyti apie Dievo malonėje esančios sielos grožį ir apie tos malonės nustojusios sielos baurumą, o taip pat ir apie tuos įvairius malonės laipsnius, kuriais per maldos gilėjimą siela artėja prie Dievo.

Šia kompozicija jos kūrinys pasidarė giningas Dantės *Dieviškajai komedijai*, kurioje žmogaus būklė be Dievo ir Jo įtakos virsta pragaru ir kur vaizduojamos penkios apsisvalymo buveinės, artėjant prie Dievo, su šeštąja — dangaus prieškambariu ir septintąja — dangumi.

Vidinė pilimi slėpdama savo asmeninius išgyvenimus (tartum tai, kas knygoje aprašoma, būtų taikoma pašaliniam asmeniui), šventoji iš tikrųjų aprašo jai pačiai suteiktas Dievo malones, kuriomis ji artėja prie Dievo. Tad čia trumpai pažvelgsime, kaip šventajai suteiktoji vizija virto jos knygos turiniu.

Jai teisingo žmogaus siela atrodo tartum pilis su daugybe buveinių, sukurta iš dei-

manto ar labai švaraus kristalo. Tokio žmogaus siela — tai rojus, kuriame Išganytojas, jo paties žodžiais tariant, pasilieka. Šventoji tvirtina, nežinanti, su kuo tokios sielos grožį palyginti, nes tokio grožio mūsų protas negali suprasti, kaip negali protu apimti Dievo, į kurio panašumą žmogus sutvertas. Būtų neišmintingas, anot jos, toks žmogus, kuris nesisidomėtų savo kilmės kraštu, savo tėvu ar motina, bet dar neišmintingesnis yra tas, kuris nesisistengia pažinti savo sielos, o rūpinasi tik savo kūnu. Tiesa, sako ji, mes žinome, kad turime sielą, bet retai tepagalvojame, kokie turtai joje glūdi ir kas yra tas, kuris joje gyvena.

Svarstydamą tas septynias pilies-sielos buveines ir tuos maldos laipsnius, kuriais siela vis arčiau susijungia su Dievu, ji pirmiausia pabrėžia, kad vartai, pro kuriuos įžengiama į šią pilį, yra mąstymo malda. Tai gali būti ir lūpų malda, tačiau ją turi lydėti mąstymas. Ši mąstymo malda — tai pirmasis bandymas siekti dvasinio gyvenimo pilnumos — kiek galima didesnio Dievo artumo. Sielos, kurios nepraktikuoja mąstymo (tos pirmosios išangos į aukštesnės maldos laipsnį), yra, anot jos, tartum kūnas su paraližuotais sąnariais, kuriais jis negali naudotis. Tokios sielos, skendėdamos išoriniuose dalykuose, nepajėgia viduje susitelkti. Šventoji pasisako, kad šia savo knyga nesikreipia į tas paraližuotas, tik išoriniais dalykais besirūpinančias sielas, bet į tokias, kurios turi gerą valią ir trokšta į tą pilį įeiti. Sielos, pažinusios, kaip jos yra vargingos, kaip blogu keliu eina, jau tuo pačiu atsiduria prie pilies vartų ir įeina į pirmąsias jos patalpas, kurios dar tolimos centrinei, šviesiai ir šviesą skleidžiančiai Valdovo buveinei. Jos dar yra apytamsės. Tose pirmose pilies patalpose yra nešvarumo ir šliužų, kurie drauge su siela įžengė į jas. Tai yra įvairios sielos netobulybės, ypač turtų ir garbės troškimas. Tai yra įvairūs prisirišimai, kurie, daugiau ar mažiau pavergdami valią, stengiasi nuginkluoti jos gerus pasiryžimus. Jau pirmose patalpose atsidūrusi siela pradeda suprasti, kad be kovos su savimi, be ištvermingos maldos,

tikros maldos (t.y. mąstymo persunktos, todėl sudvasintos) ji antrosios pilies buveinės nematys, prie centrinės šviesos buveinės nepriartės.

Ištverdamą maldoje ir kovoje su savimi, siela stiprėja, nes kiekviena nugalėta pagunda lengvina nugalėti sekantį pagundą. Šioje kovoje siela, su Dievo malone bendradarbiaudama ir vis gausesnių malonių gaudama bei Dievo artumo viliojama, atsiduria *antroje pilies buveinėje*. Ir toliau ji stengiasi maldoje ištverti, neleisdama savęs suklaidinti, matuodama maldos vertę jaučiamu joje malonumu. Ji žino, kad ieškoti maldoje malonumo — tai ieškoti savęs, o ne Dievo. Ieškodami savęs, prie Dievo nepriartėsime. Tad nors ir dvasinę sausrą jos maldą lydėtų, nors ir jokios paguodos maldoje nerastų, bet jeigu vis tiek joje ištvertų, tai įrodytų, kad ji, kratydamasi egoizmo, ieško tik Dievo ir siekia Jo artumo. Ji taip pat yra pasiryžusi ne tik dvasinę sausrą, bet ir kitus Apvaizdos siunčiamus kryžius priimti, nes ieško ne savo, o Dievo valios vykdymo. Ji junta Dievo šaukimą prie Jo artėti. Tą šaukimą ji girdi iš žmogaus kūno trapumo, iš kiekvieno susirgimo. Tą balsą ji girdi iš dvasinio skaitymo, iš įvairių nugirstų nusikaltimų, kuriais Jis kviečia ją atmylėti Jį už tuos, kurie Jo nekenčia, kurie Jam abejingi. . .

Siela, geros valios bei gerų pasiryžimų pilna ir gerume sustiprėjusi, įžengia į *trečiąją buveinę*, tvirtai nusistačiusi sunkiomis nuodėmėmis nesuklupti ir rūpestingai saugotis lengvų. Visas gyvenimo priešingybės kantriai atgailos dvasia pakeldama, ji taip pat rūpinasi iš meilės artimui patarnauti. Jos ištverminga, mąstymo persunkta malda kai kada prasiveržia meile Dievui, ta kontempliacijos pradžia, taja priešmistinės padėties būseną, kuri mistikų terminologija vadinama "susitarkimo malda". Pradedama tarpais pajusti, kas yra tasai kontempliacijos įkvėptas Dievo išgyvenimas bei, mistikų sąvoka tarient, "išiskonėjimas Dievu". Ne kartą pajuntama psalmės žodžių tikrovė: "Paragaukite ir pamatykite, kaip geras yra Viešpats" (Ps 33, 9). Tas "paragavimas"

įvyksta ta maldos ir kontempliacijos patirtimi, kai siela pajunta džiaugsmą iš Dievo artumo. (Čia nenorėčiau sutikti su lietuvišku psalmių vertimu, kur žodis "paragaukit" išverstas žodžiu "patyrintėkit". Įvairūs kitų kalbų vertimai vratoja žodį "paragaukit").

Tačiau liūdna, kad, anot šv. Teresės, priartėjusios prie ketvirtosios buveinės, kurioje sielos mistinėmis dovanomis apdovanojamos, daugumas sielų trečiosios buveinės būklėje sustoja, nežengdamos toliau. Kodėl taip yra? Tai būna, anot šventosios, todėl, kad daugelis sielų, ir trečion buveinėn patekusios, atsižada pikto, bet *neatsižada* savęs. Taip pat žengti sielai toliau, jos tvirtinimu, kliudo *nuolankumo stoka*, nes ne daug yra tokių sielų, kurios, atsiradusios trečiojo buveinėje, pasijustų, evangelijos žodžiais tarient, "nenaudingais tarnais". Todėl šventoji sako, kad "kol esame šioje žemėje, nieko kito nėra svarbesnio už *nuolankumą*". Juk, Marijos giesmės žodžiais tarient, Viešpats "numeta galiūnus nuo sostų ir išaukština mažuosius; alkstančius gėrybėmis apdovanoja, turtuolius tuščiomis paleidžia" (Lk 1, 52-53). Tie "galiūnai" ir "turtuoliai" — tai pilni puikybės žmonės, kurie mano, kad visus dvasinius turtus turi ne iš Dievo, bet iš savęs. "Alkstantieji" — tai *nuolankieji*, kurie jaučiasi nieko iš savęs neturį, todėl jų "tuštuma" šaukiasi "Dievo pilnumos". Kreipdama sielų dėmesį į didelį puikybės pragaistingumą ir pavojų, ji įspėja, kad ir daug tobulybėje pažengusios sielos, pasiekusios trečiąją buveinę, jeigu savimi didžiuojasi, gali sugriauti visą savo tobulybės darbą ir pastatą, gali nustoti Dievo malonės ir atsidurti šalia pilies buveinių tamsybėse, pačios virsdamos tamsybėmis. Todėl šventoji rašo, kad, anot vieno dvasingo žmogaus žodžių, negalima stebėtis nedorais darbais to, kuris yra mirtinoje nuodėmėje. Verčiau reiktų stebėtis, kad jis jų dar daugiau nepadare. Šias jos mintis gal geriausiai paryškina jos pačios žodžiai apie nuodėmę: "Čia nėra nieko, kas užsitarnautų blogio vardą, jei tai nėra nuodėmė, nes ši pastaroji gimdo blogybes, kurios tveria amžinai".

LAIMĘ ATRASI DUODAMAS

(Pagal pamokslininką P. André Brien.
Sulietuvino Danutė Augienė)

Žmonės panūdo ieškoti laimės. Jau daugiau kaip šimtmetis jų aistra buvo kuo daugiau gaminti, telkti ir apsirūpinti daiktais. Gyvenimo tikslas tebuvo dirbti ir siekti ekonominės gerovės. Technikos progresas atrodė jiems svarbiausias gyvenimo laimikis. Gamyba dėl gamybos, nesukant sau galvos, kas iš to išeis, gėrybių gausa buvo sau pačiam tikslas.

Šių dienų žmonės nebeturi to aklo troškulio. Jie jau supranta, kad jų tikslas ne produkcija, bet pats gyvenimas. Jausmas, kuris nebuvo žinomas praėjusioms kartoms, kai gyvenimas buvo sunkesnis, ima ryškėti mūsų dienomis: kaip galima labiau džiaugtis buvimu šiandien, dabar. Laimės tema visur keliama ir yra aktuali.

Aišku, kai nėra pavojaus alkti ir badauti, kai aplink saugu ir ramu, gimsta troškulys gerinti savo gyvenimo būdą. Iškyla klausimai: kaip naudotis prieš mus surinktais vaisiais? Kaip išgauti iš milžiniškų ekonominių laimėjimų, pasiektų prieš mus gyvenusių ir sunkiai dirbusių, kuo daugiau lengvatų ir džiaugsmo?

Reikia pripažinti, kad gerovė žmogui atneša ir gero, ir blogo. Ji gyvenimą lengvina, bet kartu ir sunkina. Mechanizacija sutrumpina daiktų pagaminimą, bet įtempia žmogaus nervus, padaro jį priklausomą nuo mašinų ir atplėšia nuo ramaus, pastovaus šeimos gyvenimo. Tad visai suprantama, kad žmonėms, ypač jaunimui, gimsta noras apvaldyti techniką, kad ji tarnautų žmogui, kad žmogus nevirstų mašina. Sprendžiama, kaip pakeisti žmogaus išipareigojimus, komercinius užmojus, spaudą ir gyvenimo bei susisiektimo būdą, kad jie netraiškytų žmogaus, bet jį sužmogintų ir palengvintų išgyventi tuos palyginti negausius jo gyvenimo metus.

Kaip visi šie klausimai atrodo, žiūrint krikščionio akimis? Krikščionybė daugiausia kalba apie dvasinę laimę. Ar krikščioniui reikia rūpintis savo kūnu, nervine siste-

ma, oru, kuriuo kvėpuojame, vandeniui, kuriame maudomės, aplinka, kurioje gyvename? Apie tai nebuvo kalbama prieš 2000 metų. Ar tai gali būti aktualu šiandien?

Ir dar vienas klausimas! Reikalaujama mylėti savo artimą, jam padėti, jam tarnauti. Ar tai neveda žmogaus tolyn nuo jo laimės? Ar tai jo neapiplėšia? Nežlugdo? Kas gi pagaliau yra ta artimo meilė? Ar galima mylėti artimą, neskriaudžiant savęs, ar savęs meilė gali būti suderinama su artimo meile?

"Mylėsi savo artimą, kaip pats save — visa, ko tu nori, kad tau kitas darytų, turi daryti kitam. Štai įstatymas ir pranašai" (Mk 7, 12).

Ir jei tu nieko nenori sau, jei tu nieko nelauki iš kitų, ką tu gali gero padaryti kitiems? Bet ar įmanoma, kad mes nieko netrokštume? Ar savęs nemylime? Juk nesame angelai. Esame tvariniai, pilni užgaidų ir geismų. Mes svajojame apie tai, ko neturime, ir pavydime kitiems. Dažnai gėdijamės savo minčių ir norų, nes jie nėra krikščioniški. Mes juos slepiame nuo savęs ir kitų, jų nekontroliuodami. Neieškome priežasties, mes juos paneigiame, save apgaudinėjame, lyg jais negyventume. Mes daromės dvilypūs, padalinti, ko Kristus nepakentė ir netoleravo. Jis pažino žmogų ir jo dvasios pasaulį bei jo silpnybes. Jėzus gydė ligonius, guodė kenčiančius Palestinos kalnuose, penėjo išalkusius tyruose, parūpino vyno Kanos vestuvėse, dalinosi maistu Lozoriaus namuose. Jis pats buvo pavargęs, nuliūdęs ir vertino Jam rodomą dėmesį. Kristus pažįsta žmogų su jo silpnybėmis ir supranta, kad visa tai yra natūralu. Tikėkime, kad mūsų veržimasis į patogesnius namus, švaresnę aplinką ar poilsį nėra prieš Viešpaties norą.

Kas gilinasi į Evangeliją, jaučia, kad ieškojimas grožio, sveikas kūno vertinimas, tarpusavio santykiavimo pusiausvyra, žmonių suartėjimas, kelionės — visa tai nėra

prieš Kristaus mokslą. Aišku, visur pasitaiko nukrypimų, peržengiama moralės bei religinių nuostatų riba, bet tai neturi mūsų išgąsdinti iki nevilties. Žmogus negali džiaugtis ir būti laimingas, būdamas vienas. Tegul kažkaip jis bus saugus, turtingas ir sotus visais atžvilgiais, bet jeigu jis negalės visa tuo su kitais dalintis, jis jausis vienišas ir skurdus.

Laimei reikia meilės ir draugystės. Visuose mumyse rūsi troškulys šilimos, švelnumo, dėmesio. Jei mes nemylim ar nesam kitų mylimi — skurstam. Kaip dažnai mes pavydime turtingiesiems, kurie apsupti žmonių ir, iš šalies žiūrint, daugelio mylimi. Bet jie dažniausiai yra visiškai vieniši, nes mylima tik jų pinigai, turtai, garbė, vardas, bet ne jie patys. Jie tai jaučia ir, nors slepia, viduje kenčia.

Mūsų dienomis yra daug nelaimingų vedusiųjų porų. Skyrybos — beveik kasdieninis įvykis. Ir kokios priežastys? Dažnai svarbiausia priežastis yra ta, kad tas, kurs tariasi mylįs, myli tik pats save. Jis ieško ne kito žmogaus, o tik savęs pratęsimo jame, savo planų, troškimų ir norų realizavimo. Jis laukia švelnumo, įvertinimo, nuostabos ir paklusnumo savo įgeidžiams. O kai ateina momentas, kada pajuntama, kad tas antrasis asmuo taip pat egzistuoja, kad tai žmogus su savo asmenybe, norais, nusistatymais, su avo pažiūromis į gyvenimą, tada reikia apsispręsti, ar gali mylėti ne vien save, bet ir kitą asmenį, tokį, koks jis yra, gyventi jam taip, kaip norėjai, kad jis tau gyventų.

Meilėje nėra visiško susijungimo. Visad lieka du individai, du pasauliai, dvi asmenybės, du nežinomieji. Čia vėl reikia atsiminti Kristaus pamokymą: "Mylėsi savo artimą, kaip pats save — darysi viską, ką norėtum, kad tau darytų". Tai nelengva. Tai net labai sunku, nes tikroji artimo meilė nėra ieškojimas pasitenkinimo ar naudos sau — tai ieškojimas džiaugsmo kitiems. Bet tai nereiškia savęs sunaikinimo. Nešdami džiaugsmą kitiems, mes patys juo prisipildome.

Apaštalas Jokūbas aprašo, kaip svarbu

ši meilės darba vykdyti. "Tas pamokymas yra gyvas jūmyse, bet reikia, kad jūs jį vykdytumėte. Jeigu jūs tik klausysite, bet nevykdysite, jūs būsite kaip žmogus, kuris pažiūri į veidrodį ir nuėjęs nuo jo užmiršta, ką jis ten matė".

Šitame meilės įstatyme mes randame visa tai, kas mumyse yra gražiausia ir kas gyvenimo grumtynėse dažniausiai sudūžta: dosnumą, jėgą ir sugebėjimą duoti. Tai dovana, giliai pasislėpusi ir retai naudojama. Dovana, kuri taip dažnai minima žodžiais ir planais, bet nesusilaukia darbų. Mes žinome, ką turime daryti, bet nežengiame nė žingsnio, nepajudiname nė piršto. Pažiūrime į veidrodį ir nueiname.

Mylėti artimą nėra visad lengva. Pamoksle nuo Kalno Kristus mus egzaminuoja: ką darytum, gavęs į dešinį žandą, arba kai tavęs paprašytų paskutinio švarko, arba kai tau lieptų eiti šimtus mylių dėl kito reikalų, arba kai iš tavęs norėtų skolinti pinigų? Būna atsitikimų, kai susiduriame ne su artimu, bet su priešu. Kaip tada pasielgti? Šv. Povilas sako: "Nesiduok pikto nugali mas, bet nugalek pikta gerumu" (Rom 12, 21), t.y. meile, nes tada, kai mylime žmogų labiau už save, atrandame laimę.

Kodėl taip yra? Kodėl mylėdami kitus mes pajuntame džiaugsmą ir širdies ramybę? Gal dėl to, kad tas visas mūsų darbas pakyla virš žmogiškosios ribos ir jungiasi su Dievu? Šv. Jonas savo laiške rašo: "Mylimieji, mylėkime vieni kitus, nes meilė yra iš Dievo. Kiekvienas kuris myli, yra gimęs iš Dievo ir pažįsta Dievą. Kas nemyli, tas nepažino Dievo, nes Dievas yra meilė" (1 Jn 4, 7-8).

Mylėdami artimą, mes nesijaučiame vieniši, nes esame su Dievu, ir jėga gera daryti auga, nes Dievo ranka veda mus ir palaiko. Ir jei kartais galvojame, kad Dievas yra žiaurus ar tolimas, kai suabejojame Jo buvimu, tai atsitinka tada, kai nutolstame nuo meilės žmogui.

Šv. Jonas rašo: "Dievo niekas niekuomet nėra matęs. Jei mylime vieni kitus, Dievas mumyse pasilieka, ir Jo meilė mumyse tobulinama" (1 Jn 4,12).

BALTOSIOS GĖLELĖS PAVASARIS

A. TYRUOLIS

Tuo vardu šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresė originale buvo pavadinusi savo garsiąją autobiografiją, kuri jai padėjo iškilti į altorių garbę. Šių metų gegužės 17 dieną sueina 50 metų nuo karmelitės seselės Teresės iš Lisieux paskelbimo šventąja. Pats šv. Tėvas Pijus XI, atlikęs jos kanonizaciją, buvo pasakęs, kad šventųjų gyvenimuose (hagiografijoj) tai didžiai retas atvejis. Tebuvo praėję vos keleri metai nuo jos mirties 1897 metais — mirė vos 24 metų — kai buvo pradėta jos beatifikacijos byla (dėl pirmojo pasaulinio karo eigos palaimintąją paskelbta 1923).

Jau sekančiais metais po šv. Teresės mirties jos vienuolyno viršininkė išleido jos autobiografiją, kurią pati buvo liepusi jai parašyti ir kurią pavadino „Vienos sielos istorija (Histoire d'une âme)“. Lyginant su išlikusiu šventosios rankraščiu, šis leidinys buvo gerokai perredaguotas ir ne būtinai jam į naudą. Tačiau knyga sukėlė nepaprastą, tiesiog audringą įspūdį ir susidomėjimą ne tik katalikų, bet ir protestantų tarpe. Tuoj buvo imta versti ne tik į visas moderniąsias, bet ir į tolimesniojo pasaulio kalbas, kaip kinų, japonų, arabų, hebrajų. Pagal vysk. V. Padolskį, lietuviškai pirmiausia buvo išvertęs kun. P. Abromaitis, bet naujo J. Talmanto vertimo susilaukė tik 1931 metais.

Tai neeilinė knyga — paskaitės iš karto matai, kad 23-24 metų mergelės plunksnų vadžiojo dieviškasis įkvėpimas, šventoji išmintis. Dėl to ir suprantamas tas audringas entuziazmas, kuriuo pratrūko milijonai visam pasauly, šv. Sostą prašydamį tos nežemiškos plunksnos autorę nedelsiant skelbti šventąja. Tai buvo toks nepaprastas įvykis, kurį gal galėtum lyginti tik su šv. Pranciškaus Asyžiečio atveju.

Vienos sielos istorija nėra tik vienatonis Dievui pasišventusios sielos pergyvenimų pasipasakojimas. Tai toks nuoširdus ir kū-

dikiškai atviras kad ir trumpo gyvenimo išpažinimas, kokį atskleidė šv. Augustinas savo „Išpažinimuose“ ar šv. Teresė Avilietė savo sielos istorijoje. Bet čia ir dar daugiau — vietom subtilūs, jausmingi poetiniai polėkiai, o kai kurie jos knygos pasažai gali lygintis su geriausia prancūzų proza. Knygos pabaiga (jos paskutinis skyrius „Meilės giesmė“) yra ekstatiškas, entuziastingas himnas Amžinajai Meilei, kuriai šventoji buvo paukojusi savo trumpą, bet herojišką nusigalėjimą ir savo valios išsižadėjimą dorybėm išpuoštą gyvenimą. Jos „mažasis kelias“ patraukė milijonus tikinčiųjų siekti dorybės ne, kaip ji sakė, kopiant į statų, aukštą kalną, bet einant mažais takeliais — kūdikišku pasidavimu Dievo valiai, kasdieniniu savęs išsižadėjimu, didžia kantrybe, sąžiningu kad ir mažiausių darbelių atlikimu, nelaukiant, kad kas matytų ar pagirtų.

Šv. Teresės karštas troškimas misijonieriauti (vykstant net į Hanoją) buvo realizuotas ne žemėj, bet danguj. Šv. Tėvas Pijus VI ją paskyrė, greta šv. Pranciškaus Ksavero, viso pasaulio misijų patrone ir visų darbų apie Rusiją globėja. Į šventumą ji veržės jau nuo pat mažens. Gimusi paskutiniojo Martinų devynių vaikų šeimoj (o, tie „pagrandukai“!), ji dar dešimties metų nesulaukusi jau svajojo apie vienuolyną, ir dar tokį griežtą kaip karmelitų, o penkiolikos metų būdama net šv. Tėvą Leoną XIII audiencijoj prašė leisti tapti vienuole, nelaukiant 21 metų.

Gyvenimas jai buvo per trumpos čia, žemėj. Tad mirdama pažadėjo toliau gera daryti žemėj iš dangaus. „Danguje Dievas padarys viską, ko pageidausiu, nes niekad neparodžiau savo valios žemėj, pildydama tik Jo valią... Po savo mirties aš siųsiu žemėn rožių lietu“... Šis „rožių lietus“, pasireiškęs gausiais stebuklais ir dangaus malonėmis, sujungia visą pasaulį. Jaunimui

tai šviečiantis skaistybės žibintas. Tai angeliškosios dorybės herojė, kaip ji pavadinta jos vardo litanijoj.

Kaip jau iš "Vienos sielos istorijos" matyti, šv. Teresė buvo jautrios, poetiškos sielos. Ją ypač žavėjo gili, mistiška šv. Jono iš Kryžiaus (Juan de la Cruz) poezija. Jo įtakos apstu ir jos poezijoj. Tai išimtinai religinė poezija, skirta pirmiausia muzikai, ne deklamacijai. Parašė keliasdešimt eilėraščių, kurių vertė nėra vienoda, bet jie visi alsuoja pakilia, nežemiška nuotaika. Svarbiausias jos poezijos tikslas — Dievui galutinai pasiaukojusios sielos atsiskleidimas, kaip trapios gėlės ankstyvą pavasarį dangui ir saulei. "Baltoji Pavasario Gėlė", vėliau pavadinta "Mažąja Jėzaus Gėlele", žydėjo atspindėdama vien dangaus grožį. Bet jei geležis neatlaiko laiko dūžių, kaip juos atlaikys maža, silpna gėlė, klausė Šekspyras viename sonete. "Mažoji Jėzaus Gėlė" parodė, kad tai padaryti galima tik su dangaus pagalba — su ja jos garsas apjuosė visą žemės rutulį.

IŠ ŠV. KŪDIKĖLIO JĖZAUS TERESĖS POEZIJOS

GYVENTI SU MEILE (VIVRE D'AMOUR)

I

Aną meilės vakarą Jėzus kalbėjo
Aiškiai ir tiesiai: Kas klausys visada
Mano žodžių, kuriuos žemėj girdėjo,
Mano Tėvas ir aš aplankysim mes tą,
Ir, lyg i puošnų rūmą įžengę,
Širdy jo paliksime mes nuolatos,
Atnešę ramybę jam brangią,
Pilną Meilės šventos.

II

Gyventi su meile — girdėti žavingai
Aidintį amžiną Žodį danguj!
Tu, Jėzau, žinai, kaip myliu širdingai
Tave, kaip meilės dvasios ugnim degu.
Tavo meile prie Tėvo aš priartėsiu,
Ji mano jautrioji širdis laimės,
Ir palikt, o Trejbe, tu jau negalėsi
Mano Meilės gėlmės.

III

Gyventi su meile — sudiev tarti baimei,
Ir ydom, ir kaltėm iš vakar dienos,
Ir nuodėmei, šurpiajai sielos nelaimei,
Kuri sugruzdės nuo dangaus liepsnos.
O liepsna šventoji, meilingai pakilus,
Nuo židinio to nesitrauks niekados.
Mano siela, vien Jėzu pamilus,
Šventą Meilę giedos.

IV

Gyventi su meile — o, koki brangų lobi
Nešioti silpnoji ir trapioji širdy!
Bet jei klystu, tu, Jėzau, mane globi,
Jei tolstu nuo dangaus, i ji vedi!
Ir nors suklupti kas valandą tenka,
Tu vėl pakelti ateini pas mane
Ir paguodi, paduodamas man ranką,
Meile dar brangesne.

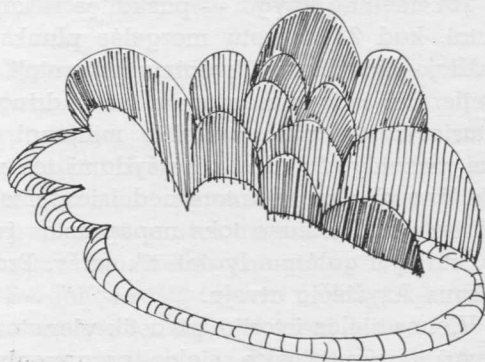
V

Gyventi su meile — pridengti Tau veidą
Nuo ižeidimų, melstis už kaltus!
O, Meilės Dieve, lai tie, kam atleidai,
Tavo vardui amžiais dėkingi bus.
Ak, kaip skaudžiai širdin įsiskverbia
Ju pikti žodžiai, skubu juos pamint.
Šventas Veide, leisk gyvent Tavo garbei,
Ją su Meile apgint.

VI

Ir mirti su meile — o, saldi kankinyste,
Tu geriausia man būsi iš visų.
Cherubina, nedelskit pragysti!
Jau netoli kelio galo esu.
Siusk, Serafine, savo degančią strėlę,
Liūdną žemę palikti bus geriau.
Tikrove paversk, Jėzau, tą valandėlę —
Kad su Meile miriau!

Vertė A. TYRUOLIS

KARDINOLAS HENRY EDWARD MANNING (1808-1892)

J. VENCKUS, S.J.

Yra žmonių, kurie šviečia ir žiba kaip žvaigždės danguje. Jie rodo kryptį keliaujančiai žmonijai, palieka gražų paveldėjimą, gyvenimo programą geros valios žmonėms.

OKSFORDO SAJŪDIS

Oksfordo Universitetas prasidėjo XII šimtmetyje. Pirmieji profesoriai buvo vienuoliai, sutraukdavę norinčius mokytojauti studentus. Čia išsivystė įvairios universitetuose bei papročiai ir liko visuose universitetuose iki šių laikų. Universitetas turėjo du atstovus Parlamente. Galėjo stoti vien vyrai; moteris pradėjo priimti į atskirą kolegiją tik 1878 m. Tai dar nebuvo koedukacija — berniukai ir mergaitės nebuvo tose pat klasėse.

Anglija atsiskyrė nuo Romos 1885 m. — ne dėl religinių tiesų, bet dėl Henriko VIII skyrybų. Pats karalius liko Bažnyčios galva, ir Bažnyčia vadinosi "Established Church of England". Ji dalijosi į High Church ir Low Church. High Church labai panaši į Katalikų Bažnyčią su savo ceremonijomis, Low Church — į protestantiškąją. Oksfordo sąjūdžio pirminis tikslas buvo traukti žmones ne į katalikybę, bet į High Church su gilesnėmis religinėmis praktikomis. Susidarydavo klubai, kuriuose studentai skaitydavo Šv. Raštą, net Kristaus Sekimą. Toks klubas vadindavosi "šventuoju klubu". Tikras klubas, davęs daug katalikų konvertitų, irgi vadinamas Oksfordo sąjūdžiu, prasidėjo 1833 m. Narių tarpe jau buvo tikrų katalikų dvasia, nors oficialiai dar neperėjusių į Katalikų Bažnyčią: būsimieji kardinolai Newmanas ir Manningas, Bellocas, Chestertonas ir kt. Panašūs klubai yra ir Amerikos universitetuose. Tas sąjūdis vadinamas Tractarianizmu, nes spausdindavo Tracts of Times. Gal jų metodai tiktų ir mūsų laikams?

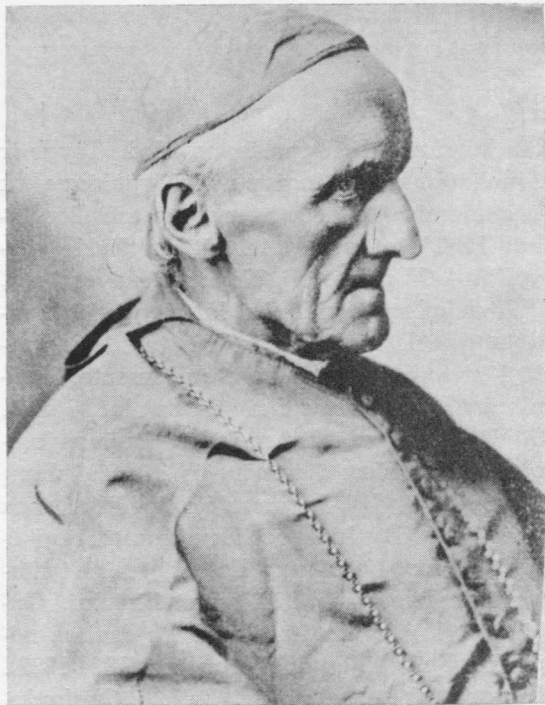
GYVENIMO BRUOŽAI

Henry Edward Manning gimė Copped Hall, Totteridge, Hertfordshire, netoli šiau-

rės Londono, 1808 m. liepos 15 d. Tėvas ir senelis buvo turtingi pirkliai, prekyvę su kolonijomis; tai nešė nemažą pelno. Berniukas lankė tai vieną, tai kitą mokyklą, pagaliau 1827 m. stojo į Oksfordo universitetą, Balliol kolegiją. Mokėsi labai gerai. Prisidėjo prie Debatų klubo, kur turėdavo kalbėti kokia nors tema kaip parlamente. Manningas pasidarė labai geras kalbėtojas. Studijavo klasikinius mokslus, kuriuos baigė 1830 m. Nors tėvas turėjo didelių planų savo sūnui, bet jų negalėjo įvykdyti, nes finansiškai bankrutavo. Henrikas turėjo ieškotis darbo, kurį gavo Kolonijų ministerijoje, ir nebesvajojo būti valstybininku. Gaijam ir linkusiam į mokslus šis darbas nepatiko. Padirbėjęs dvejus metus (1830-1832), sumanė būti dvasininku. Grįžo į Oksfordą, stojo į Mertono kolegiją ir tais pat metais buvo išventintas kunigu. Gavo parapijėlę, kur uoliai ėjo savo pareigas, lankydavo žmones. Tai buvo ūkininkai, žemės darbininkai, kuriuos pažino iki šaknų: dirbo sunkiai, prastai apmokami. Jam tai reiškė labai didelę mokyklą risti socialiniams darbininkų klausimams. Vėliau visą gyvenimą gynė prieš valdžią žemdirbių reikalus. 1833 m. vedė, bet po 4 metų žmona mirė džiova. Anais laikais džiova daug žmonių mirdavo. Vaikų nepaliko. Pats labai pamilo pastorciją, jau nebenorėjo antrą kartą vesti. Jam atrodė, kad celibatas kunigui yra kilnus dalykas. Rado sau labai tinkamą darbą: kovoti prieš socialines nelaimes, nelygų turto padalijimą, žmonių neturtą, auklėjimo stoką. Perkeltas kitur, gavo aukštesnį titulą (archdeacon); pareigos praplatėjo. Jam rūpėjo kunigų šventumas, kova prieš intelektualų racionalizmą.

PERĖJIMAS Į KATALIKYBĘ

1847-1848 m. keliavo po Europos kontinentą. Gavo audienciją pas popiežių. Pijus IX Manningą sužavėjo. Nuo čia prasidėjo šių dviejų vyrų glaudi draugystė, kuri tęsėsi

Kard. H. E. Manning

iki Pijaus IX mirties. Manningas buvo prie popiežiaus mirties patalo. Į Katalikų Bažnyčią perėjo 1851 m. balandžio 5 d. Tų pat metų birželio mėn. buvo išventintas kunigu. Tai rodo, kad Katalikų Bažnyčia juo pasitikėjo ir nereikėjo eiti į kunigų seminariją. Tris žiemas po to studijavo Romoje — mokslo įstaigoje "Academia dei Nobili Ecclesiastici". Gavo doktoratą iš paties popiežiaus rankų (1854). Grįžo į Londoną su aukštojo mokslo laipsniu. Vyskupas paskyrė jį katalikiškųjų mokyklų superintendentu. 1865 m. popiežius Manningą konsekrovo ir paskyrė Vestminsterio arkivyskupu. Kadangi Anglijos mokyklos buvo labai liberalios, katalikams Manningas steigė savas mokyklas, spaudė tėvus, kad siųstų į jas savo vaikus. Tų katalikiškų mokyklų jis pristeigė labai daug. Statė Vestminsterio bažnyčią, kurią mirdamas paliko beveik baigiamą.

Dalyvavo I Vatikano Bažnyčios Susirinkime, kuris paskelbė popiežiaus neklaidingumą. Pats tapo kataliku todėl, kad galvojo, jog Kristus neįsteigė kelių Bažnyčių, bet

tik vieną, ir ta Bažnyčia tegali būti Šv. Petro ir jo įpėdinių — Romos popiežių — vedamoji. Ir pats aukštai laikė vyskupo autoritetą savo diecezijoje. Labai vertino kunigų discipliną. Jam svarbiau buvo statyti bažnyčioje ne tiek šventųjų statulas, kiek šventus kunigus.

Kard. Manningas buvo labai energingas. Daug laukdavo iš savo kunigų. Dažnai juos kilnodavo, kad nesusidarytų patogių vietų. Bet juos taip pat palaikė ir rėmė. Jo turimas kunigo idealas buvo lankyti žmones; dažnai, kas mėnesį, užsukti į darbininkų buveines, pasiskirsčius parapijas gatvėmis. Kard. Manningas norėjo, kad vienuolynai taip pat jo klausytų ir dirbtų parapijos darbą. Kilo ginčas, nes vienuolynai priklauso tiesiai nuo Romos. Byla iki ten ir nuėjo. Stipriausiai kardinolas susirėmė su jėzuitais. Popiežiaus padėtis buvo labai nejauki, nes norėjo būti geras ir vieniems, ir antriems. Išleido bulą "Romanos Pontifices". Ginčas išsirišo pagal dėsni "Roma locuta, causa finita!" Roma nusprendė, ir byla pasibaigė.

SOCIALINIAI KLAUSIMAI

Kard. Manningas gerai suprato katalikiškojo auklėjimo reikšmę ir katalikiškųjų mokyklų svarbą. Bet negalėjo reikalauti, kad katalikai neitų į protestantiškas mokyklas, jei nebuvo savų. Jis labai norėjo įsteigti Katalikų universitetą. Jau buvo pradėjęs, bet neišnešė lėšos.

Didžiausias kard. Manningo nuopelnas — tai darbininkų arba proletariato klausimo sprendimas: kaip apsaugoti nuo kapitalistų galybės. Kunigams ir pačiai Bažnyčiai nebuvo lengva veikti su darbininkais, nesupykinus kapitalistų, kurie statė bažnyčias, išlaikė katalikiškąsias mokyklas, rėmė Azijos ir Afrikos misijas. Bažnyčia kapitalistus ragino: būkite geri darbininkams, neleiskite jiems badauti. Tai buvo, galima sakyti, išmalda. Kard. Manningas, atėjęs iš Anglikonų Bažnyčios, daug geriau suprato Katalikų Bažnyčios galybę žmonių širdyse. Jis nebeprašė iš kapitalistų išmaldos, bet reikalavo socialinio teisingumo. Darbininkai, skelbė jis, turi teisę gauti tokį atlyginimą,

iš kurio galėtų tinkamai pragyventi su visa savo šeima. Turi teisę streikuoti, jeigu kapitalistai tinkamai neapmoka. Gali steigti profesines sąjungas. Kiekvienas turi teisę gauti darbą. Jeigu jo neturi ir negauna, tai valdžia privalo parūpinti, o jeigu lieka be darbo, privalo duoti pakankamą sumą pinigų, kad bedarbis galėtų ir pats pragyventi, ir išlaikyti šeimą. Fabriku savininkai turi rūpintis darbininkų sveikata ir susirgus apmokėti ligoninę.

Buvo kard. Manningo nuopelnas, kad 1889 m. pasisėkė uosto ir laivyno darbininkų streikas. Jie reikalavo 6 pensų už darbo valandą ir 8 pensų už antvalandžius. Kardinalas tą streiką užtarė. Tai buvo nepaprastai drąsus Bažnyčios atstovo žingsnis, pirmas toks istorijoje. Socialines reformas dažnai gvildeno su kard. Manningu Leonas XIII. Popiežius paruošė encikliką "Rerum novarum", paskelbtą 1891 m. gegužės 15 d. Tai buvo palaiminta enciklika. Ji parodė, kad ne tik marksistai ir socialistai kovoja už proletariatą, bet ir katalikai; šie dargi geriau, nes tai daro su krikščioniška meile. Popiežius paprašė kard. Manningą encikliką išversti iš lotynų kalbos į anglų, nes didelė dalimi buvo skirta Anglijai, Airijai ir Amerikai. Amerikoje tą encikliką su didžiausiu džiaugsmu priėmė kard. James Gibbons, Baltimorės arkivyskupas (1834-1921), nepaprastai užtariantis darbininkus. Jis apgynė Knights of Labor draugiją, nes Roma į ją žiūrėjo kaip į slaptą organizaciją.

PASISEKIMO PASLAPTIS

Kard. Manningas, prieš pereidamas į Katalikų Bažnyčią, buvo aukštas anglikonų dvasininkas. Daug valdžios žmonių buvo jo mokslo draugai, kaip ministeris Gladstonas (1808-1898). Pati valdžia jį dažnai kviesdavo dalyvauti įvairiose komisijose, kurios svarstė socialinius klausimus, pvz. kalėjimų reformą ir pn. Kardinalas kovojo stipriai, bet visada legaliai, veikdamas parlamentą, kad išleistų tinkamus įstatymus. Nesusitarus sakydavo: "We will fight". Kaip anglikonų dvasininkas kovojo per 20 metų, perėjęs į katalikybę — per 40. Sakoma, kad jis sudemokratino Katalikų Bažnyčią. Buvo dide-

lis asketas, visiškas abstinentas. Platino blaivybę su organizacijų pagalba ir nepriimdavo teisinimosi: "I am just social drinker". Vedė plačią korespondenciją. Senatvę praleido apaštalaudamas savo maloniais laiškais. Sakydavo, kad kai kada laiškus rašydavęs klūpodamas, nes sunku būdavę sėdėti. Parašė ir knygų, tarp jų "Eternal Priesthood". Mirė, sulaukęs 84 metų amžiaus.

MIRTIS ATĖJO PER NUODĖMĘ

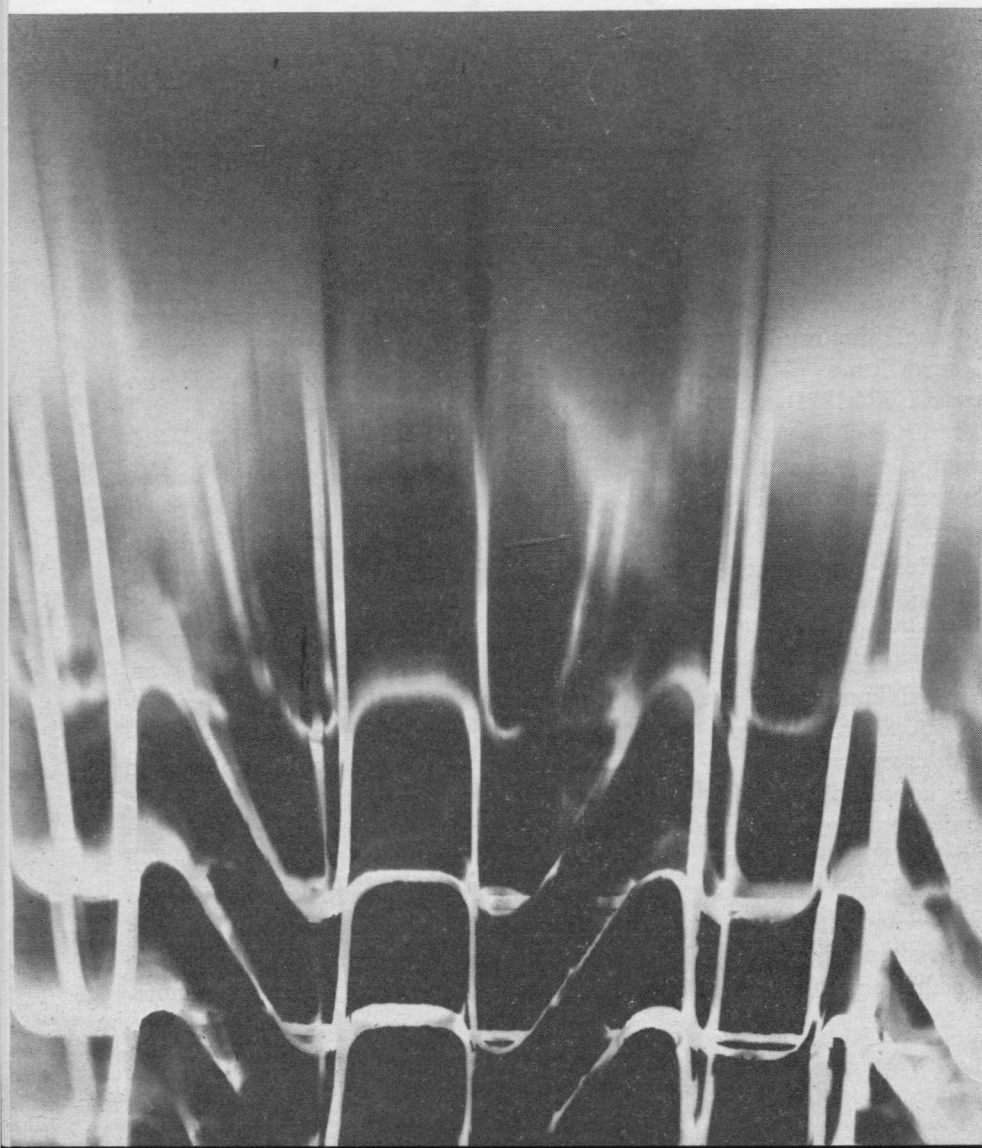
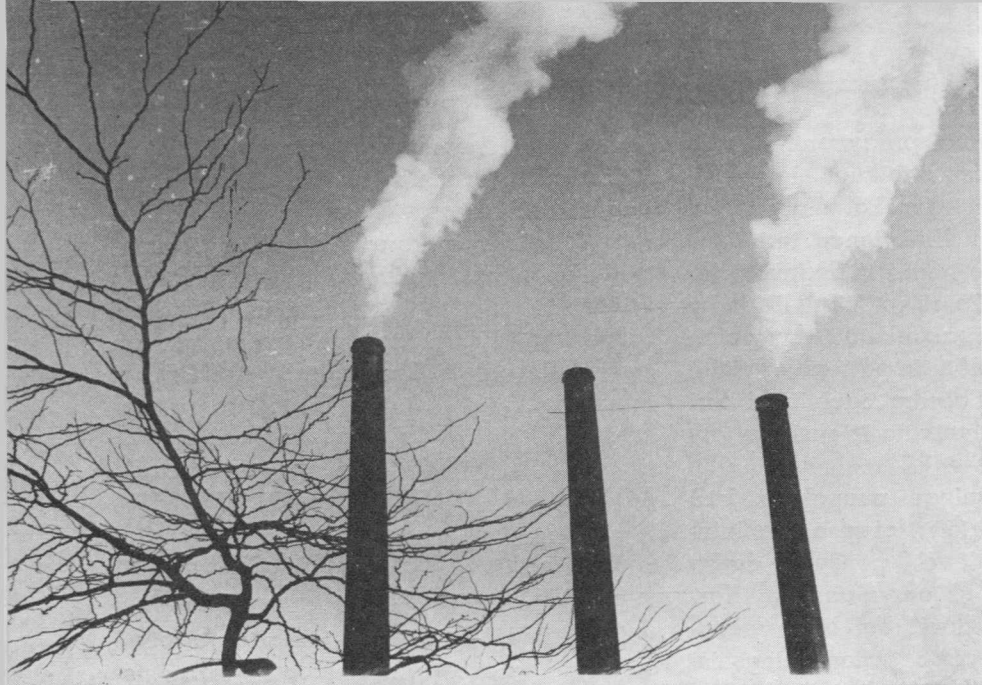
ALEKSANDRAS KELMIETIS

Daug kalbame apie mirtį, nekartą pagalvojame kodėl mirštame, juk yra teoretinė galimybė žmogui būti amžinam. Jeigu žmogus gali išgyventi šimtą metų, kodėl negalėtų išgyventi dviejų šimtų metų, keturių, aštuonių ir t.t. Jeigu organizmas gali daug kartų atsinaujinti, tai jis gali atsinaujinti ir iki begalybės kartų, o tai reikštų amžiną gyvenimą, ko žmogus taip labai ir norėtų. Bet taip nėra ir nežinome kodėl?

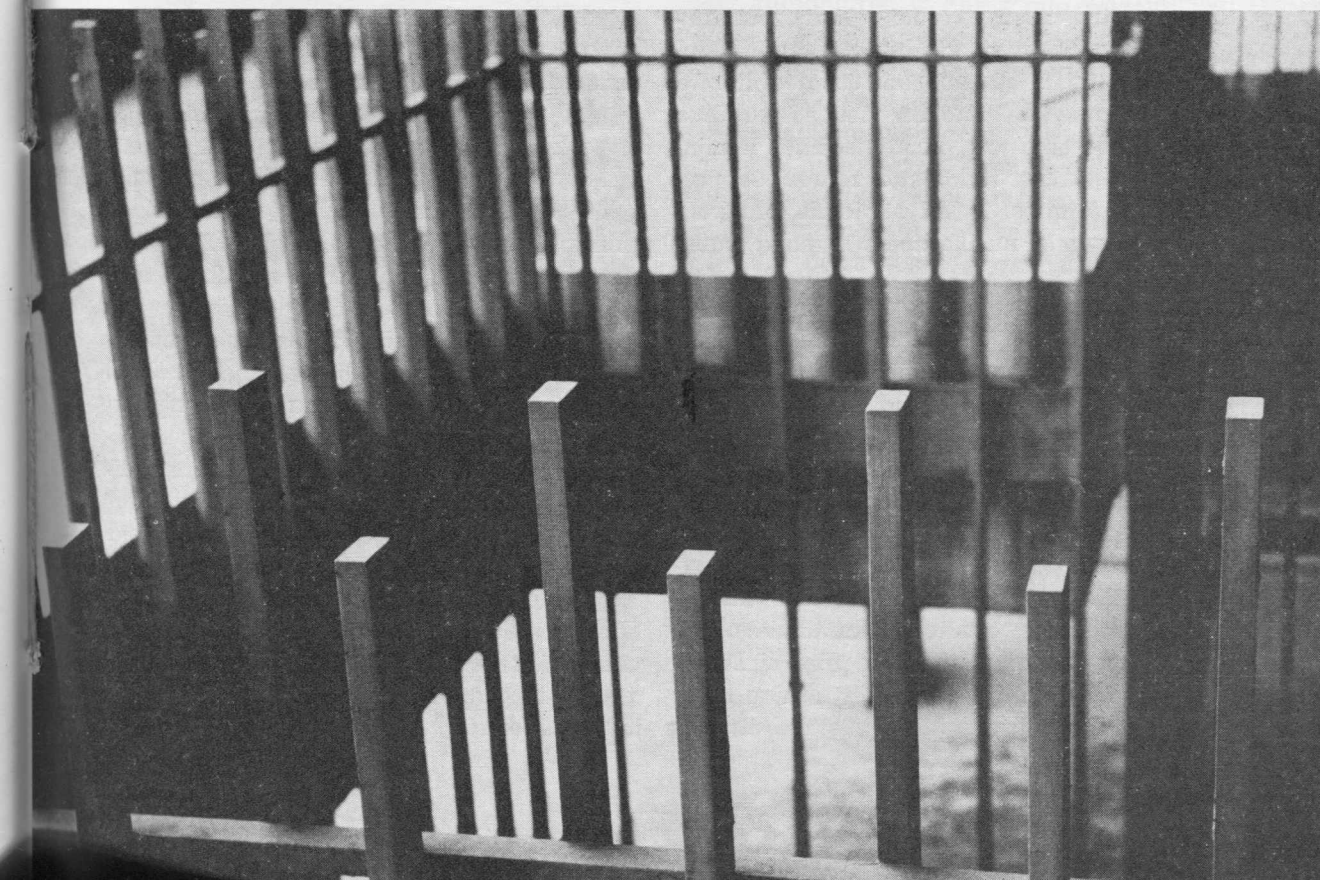
Biblija aiškina, kad pirmieji žmonės nusikalto Dievo įsakymui ir už tai Dievas juos nubaudė mirtimi. Dievas Adomui ir Ievai buvo uždraudęs valgyti vaisius nuo gero ir blogo pažinimo medžio. Bet Ieva, sugundyta šėtono, pasivertusio į žaltį, pagundos neatlaikė: ji pati valgė ir Adomui davė.

Nebedaug kas betiki šia gražia istorija tiesiogine prasme, bet ji savo esme yra visiškai patikima. Suprantame, kad Ieva nusikalto moralinei normai, ją sulaužydama, ji nusikalto, svetimoteriaudama su svetimu vyru — šėtonu. Adomas, matyti, taip pat buvo, kaip sakoma, ne iš kelmo spirtas vyras — tos nuodėmės nevengė. Todėl Dievas, išvartydamas juos iš rojus, nubaudė mirtimi. Mirtis atėjo per nuodėmę.

Įdomu, kad panašią istoriją aptinkame Australijos aborigenų mituose, tik, žinoma, ne tokią išdailintą ir išgražintą poetine forma, kokia yra Biblijoje. Ten pasakojama, kad, kai pasaulis dar buvo jaunas, mirties jame nebuvo. Mirtis atėjo į pasaulį per moters neištikimybę vyrui. Pirmasis pasaulyje žmogus buvęs Purukupali, ir pirmoji mote-

Šis "Laiškų
Lietuviams"
numeris
ilustruotas
Vilijos Eivaitės
Fotografijos
darbais.
Vilija Eivaitė
studijuoja meną
ir fotografiją
Illinois
universitete.

ris jo žmona Bima, kuri jam pagimdė sūnų Jininį. Bima per dieną rinkdavo maistą, o vakare parnešdavo ir atiduodavo vyrui. Ji su savimi visados pasiimdavo mažą Jininį. Kartą vyro draugas Japara panoro ją palydėti. Vyras, nieko blogo negalvodamas ir žinodamas, kad žmona pasiima sūnų Jininį, kurį jis labai mylėjo, nieko blogo neįtarė. Bet Bima, išėjusi maisto rinkti, vaiką palikdavo po medžio šešėliu, o pati palydėdavo Japarą į džiungles. Taip atsitiko keletą kartų. Vieną kartą, kai Bima su Japaru ilgai užtruko džiunglėse, grįžusi rado šešėlį, nuslinkusį nuo vaiko, ir vaikas buvo miręs nuo karštų saulės spindulių. Taip įvyko pirmoji mirtis. Užsirūstinęs Purukupalis žiauriai nubaudė savo žmoną Bimą, o pats nuėjo nusiskandinti ir tuo pačiu metu pasakė, kad nuo dabar visi pasaulyje turės mirti. Nuo to laiko ir atsirado mirtis pasaulyje.

Kaip matome, labai daug panašumo yra tose istorijose. Per moters neištikimybę atėjo mirtis į pasaulį. Žinant, kaip skirtingi yra tie du šaltiniai — Biblija ir aborigenų mitai — reikia stebėtis jų panašumu ir moralinių normų vienodumu. Iš jų matyti, kad ši moralinė norma giliai glūdi žmogaus prigimtyje, bet ji visada buvo ir tebėra lauzoma, už tai ir bausmė (mirtis) negali būti atleidžiama. Visi žmonės visuose kultūros laipsniuose eina tais pačiais sąžinės ir minties keliais, kas rodo, kad moralinės normos yra įgimtose, ir kai su jomis prasilenkiama, įvyksta nusikaltimas ir seka bausmė.

Šių dienų linksmosios Ievos ir Bimos, o taip pat ir linksmieji Adomai ir Japarai ne tik sau, bet ir mūsų kultūrai ir, gal būt, visam pasauliui ruošia naują mirtį, patys neišjausdami kalti.

Bet pasaulis su mirtimi jau seniai apsipratęs ir be jos gyventi negalėtų. Nes kas gyvena amžinai, tas negali augti ir daugintis ir pripildyti žemės. Antrasis Dievo įsakymas duotas jau nuodėmingiems mirtiniams žmonėms: aukite ir dauginkitės. Bet mūsų dienų žmogus sukilo ir prieš šį Dievo įsakymą. Tai nauja nuodėmė, naujas nusikaltimas Dievo įsakymui — sustabdyti žmo-

nijos augimą žemėje ir čia siekti nemirtingo gyvenimo. Gal būt, neišvengiama bausmė jau čia pat, kas gali žinoti?

TRUMPAI IŠ VISUR

- *Prezidentas Fordas*, kalbėdamas religinių radijo programų sąjungos susirinkime, pasakė, kad Bažnyčios atskyrimas nuo valstybės nereikia moralės atskyrimo nuo valstybės.

- *Net 708,000 svarų drabužių* ir patalinių JAV katalikai suaukojo Padėkos dienos rinkliavoje pasaulio varguomenei šelpti.

- *Filipinų prezidentas Marcos* popiežiui atsiųstame laiške pareiškė viltį, kad valdovai atsilieps į Pauliaus VI taikos skatinimus ir imsis konkretesnių žygių konfliktams ir ideologiniams ginčams išspręsti.

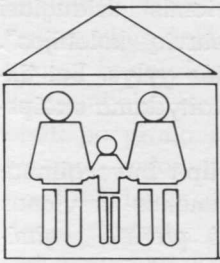
- *Vakarų Vokietijos* jaunimo organizacija 1974 m. Misijų dienos proga surinko 270 mil. markių misijoms remti.

- *Prel. A. Bačkis* buvo Vatikano delegacijos narys Vienoje kovo mėn. pradžioje įvykusioje diplomatų konferencijoje, kur buvo svarstomas valstybių atstovavimas tarptautinėse organizacijose.

- *Afrikoje* yra 360 mil. gyventojų. Jų tarpe krikščionių 147 mil., taigi daugiau negu 40% visų gyventojų. Afrikoje yra per 5,000 vietinės kilmės kunigų, veikia 34 didžiosios seminarijos su 3,500 klierikų ir 266 parengiamosios seminarijos su 22,700 auklėtinių.

- *Maryknoll* misijų kunigų sąjungos pastangomis net per 200 televizijos ir 2,000 radijo stočių buvo prašoma teikti pagalbą dėl sausros badaujantiems Afrikos kraštams. Už tai tarptautiniame kinematografijos ir televizijos festivalyje Niujorke Maryknoll misijų sąjunga buvo apdovanota dviem sidabro medaliais.

- *Heroiškos seselės Anwarite Nengape*to mirties dešimtmetis buvo paminėtas Zaire valstybėje. Ją nužudė Isiro sukilėliai 1964 m., kai ta tyros sielos vienuolė nepasidavė jų užgaidoms.

Pavydo liga

Nina Gailiūnienė

(„Laiškų Lietuviams“ konkurse premijuotas rašinys)

Mūsų povestuvinė kelionė baigėsi nepaprastai, bet pagal planą. Arūną palikau ligoninėje, o pati parvažiavau namo.

„Vyras atrakina duris ir įneša savo jauną žmoną į jaunavedžių butą... Gėlių puokštė nematomos rankos padėta... Stalas padengtas dviems... Šaldytuvas pilnas maisto... Pirmoji vakarienė su šampanu prie žvakių ir romantiškos muzikos...“ — iškarpa iš filmo prabėgo pro mano vaizduotės ekraną, kai, atidarinėjusi langus, klestelėjau ant sofos.

Regina, nebūk sentimentali. Čia tau ne filmas. Eik atsinešti daiktų. Ir prezidentas Trumanas susinešė lagaminus, kai iš Baltųjų Rūmų grįžo į eilinio piliečio gyvenimą. Taip subariau save ir išėjau į kiemą iškrausyti automobilio.

Lauke buvo karšta, o viduje tvanku. Sukabinusi rūbus, jaučiausi kaip šlapia višta, paleidusi sparnus. Kankino troškulys. Atėjusi į virtuvę, automatiškai atidariau šaldytuvą, ieškodama gėrimo. Ant tuščios lentynos raštelis: „Aha!... Sugavau. Nepadėjusi — neieškok. Tai ne pas mamą. Grįždama iš darbo, nupirksiu maisto. Pakentėk“.

Dvi valandas laukti. Atsigėriau vandens ir išsitiesiau ant sofos. Pusanatro šimto mylių kelionė pačiame dienos karštyje pribaiigė mane. Užmigau greitai ir kietai. Aldona turėjo spirti kelis kartus į duris, kol mane prižadino. Sutikau ją su dviem maisto maišais rankose.

— Nupirkau visai savaitei. Meile gyva nebūsi, ypač kai Arūno nėra. Aldona padėjo maišus ant stalo ir, pagriebusi mane, pliaukštelėjo į abudu veidus.

— Brangioji, nusivalyk mano lūpų antspaudus ir išvirk kavos. Nubėgsiu atnešti tavo paštą.

Ji gyveno kitame pastato gale, vienu aukštu žemiau mūsų buto. Vos spėjau išdėlioti maistą, kai Aldona grįžo su ramunių puokšte ir mažu tortu rankose.

— O koks dangiškas kavos kvapas!... Sėsk, jaunamarte, ir būk mano viešnia!... — kreipėsi Aldona dramatiškai į mane, padėjusi tortą ir gėles ant stalo, o popierinį krepšį ant kėdės. Įpylusi kavą, piaustė tortą be nustojimo plepėdama: „Nupirkau septynių-eilių-romo-tortą... Žinai, iš biblijos, kad septyneri metai yra riebus, septyneri liesi. Pasirink, kuriuos nori turėti pirma. Riebius ar liesus? Bus visokių. Gyvenimas nėra rožėmis klotas. Todėl atnešiau ramunes. Galėsi skabydama lapelius išburti ateitį: gyvensiva-skirsivos; gyvensiva-skirsivos...“

— Aldona, ar pasiutai! Dar medaus mėnesis nepasibaigė, o tu jau...

— Regina miela, tik su Tavim galiu taip juokauti. Nėra abejonės, kad būsite laimingi. Tokia didelė, ugnyje išbandyta meilė. Žėrėte žėri savo laime, kad net karšta darosi! — abi juokėmės, kai ji servietėle mosuodama vėsino mane.

— Skubu. Turiu išleisti Mrs. Kelly į ligoninę. Supažindinau su ja, kai atėjai buto pasižiūrėti. Jos vyras gavo širdies priepuo-

lį, gindamas kažkokį vagišių teisme. Tik 39 metų. Man jos taip gaila. Visai pasimetusi. Kaip nesava. Turi dvi mergytes. Žinai, Reginą, kartais esu laiminga, būdama viena.

— Su keliomis 's' rašai Miss dabar?

— Nepakeičiau. Vis su trimis. Dvi 's' reiškia, kad dar tebeieškau vyro, o trečioji 's' rodo, kad dėl atsargos šliejuosi prie Women's Lib. Daviau sau dvejus metus. Jeigu per tą laiką neištekėsiu, tai pasiliksiu amžinai "Ms.", — juokėsi Aldona.

— Gausi greičiau negu manai. Ir dar kokį. Vyras kaip vynas: kuo senesnis, tuo geresnis.

— Teisingai. Manasis dar fermentuojasi. Kai atrasiu, bus ne tik apdulkėjęs, bet ir apsamanojęs. O kas per aromatas, sakysime, keturiasdešimt ar penkiasdešimt metų senumo inde!... Tavasis bus tik kaip Manishewitz, palyginus su mano "šampanu"... Turiu eiti. Švieskis — pilnas maišas laikraščių. Tėvai pasirūpino, kad neužmirštumėte lietuviškai.

Trinkelėjo durys, ir lengvais žingsniais Aldona nuskubėjo prie keltuvo. Įsipybusi antrą puoduką kavos, atsisėdau ant kišenės didumo balkono.

Iš šeštojo aukšto vaizdas buvo žavingas. Miestas maudėsi kaitros netekusios saulės spinduliuose. Mano mėgstamiausias taškas buvo triaukštė greitkelių sankryža miesto pakraštyje prie upės. Ten siuvo mašinos, kaip bitės apie avilį. Nakties metu jos primins šv. Jono vabalėlius, blykčiojančius tamsoje.

Pradėjau žiūrėti paštą. Arūno motina sveikina mudu "...perėjusius nuo medaus prie kasdieninės duonos ir druskos dietos"... Mėgstu Arūno motiną. Ji rašytoja. Reikės perskaityti bent vieną jos romaną. Arūnas sakėsi neskaitęs. Bet sūnui bus atleista, o marti turi žinoti savo pareigas.

Antras laiškas iš redakcijos. Sveikina mus, tėvelio įrašytus į laikraščio prenumeratorių eiles. Po parašu prierasas: "Jūsų vestuvių aprašymas birželio mėn. 27 d. numeryje".

Mūsų vestuvinė nuotrauka ir pustrėčios skilties ilgumo straipsnis apvainikuotas

antrašte: "Vedybos, kuriomis džiaugiasi jaunųjų tėvai ir dvi lietuvių kolonijos". Bakstelėjo į širdį, kaip bitės gylys. Bet tikrą širdperšą pajutau, tik skaitydama straipsnio pabaigą.

"Inž. Kvėsa ir kap. Švilpa buvo gimnazijos suolo draugai. Jų žmonos iš vienos parapijos. Sena draugystė pavirto į giminybę, kai inžinieriaus sūnus Arūnas vedė kapitono vienintelę dukrelę Reginą. Kap. Švilpa, neturėjęs laimės ginti Lietuvos laisvės karo lauke, ypatingai didžiujosi savo žentu, Vietnamo karo veteranu. Arūnas Kvėsa, sunkiai sužeistas fronte, buvo apdovanojamas keliais pasižymėjimo ordiniais... Todėl nesunku suprasti, su koku džiaugsmu ir pasididžiavimu kap. Švilpa atidavė prie altoriaus savo jauną dukrą drąsiam Arūnui su viltimi, kad lietuvis žentas eis jo pėdomis..."

Pasaldintas sacharinu. Net negalima pykti. Nuėjau šypsodamasi prie telefono.

— Labas vakaras, tėveli. Ačiū už laikraštį. Būčiau nežinojusi, kad judu su inžinieriumi seni draugai ir kad tu atidavei mane Arūnui su džiaugsmu ir pasididžiavimu... — kalbėjau kikendama.

— Durnius!... Rašė neišsipagiriojęs...

— Nepyk, tėveli. Tau skirta panegyrika virto meškos patarnavimu. Bet negali parašyti laikraščiu: "Prašau atitaisyti Dalyvio korespondenciją. Niekados nebuvome draugais su inž. Kvėsa ir aš visomis jėgomis priešinausi dukters vedyboms su jo sūnumi".

— Reginute, žiedai sumainyti... Būk laiminga.

Mano širdis apsalo, lyg per ją būtų ak somu perbraukta. Tėvas seniai buvo mane vadinęs tuo mažybiniu vardu. Taip ir baigiau pasikalbėjimą, užmiršusi išklausti tėvą, kodėl jis inžinierių pravardžiavo "Kvėša".

Užsukau muziką ir atsėdau rašyti padėkos laiškus už vestuvines dovanas. Lietuviškų laiškų rašybą turės ištaisyti Aldona.

Aldona. Ji už mane gerokai vyresnė, o sutariame, kaip dvi pupos, užaugusios vienoje ankštyje. Ją mėgstu dėl jos saulėtos

nuotaikos. Nėra graži, bet turi pavydėtiną figūrą. Plius doktoratas iš klinikinės psichologijos ir gerai atlyginama tarnyba. Įdomi kompanijoje. Rodos, vyras turėtų jai pasipiršti po pirmo pasimatymo. Kad ji neišteką, man rodos, tik patvirtina mano nuomonę. Kiekvienas gauna, kas jam skirta. Aldonai skirtasis, matyt, liko Lietuvoje. Ją tėvai atsivežė į Ameriką devynerių metų.

Aldona, išklausiusi mano teorijos, kartą pasakė: "Sutinku. Aš turėjau gauti Henry. Kas man buvo skirta, sunaikino komunistai, o kas jam — naciai. Bet nelabasis sumaišė kortas ir jis teko Nancei".

Tokia yra Aldona. Kadaise jai pavydėjau. Ji visados tokia linksma, lyg neturėtų jokio rūpesčio. O kad ji žinotų, kaip gera mylėti ir būti mylimai!...

* * *

Pranašavo naują sniego pūgą. Tuo tarpu dar tik pūtė žvarbus vėjas. Parėjau nuo autobuso sušalusi. Normaliai šiltame bute turėjo būti ypatingai jauku. Ne taip buvo tą vakarą. Nenusirengusi stovėjau prie lango ir žiūrėjau į nakties tamsą. Neįmanoma nusakyti, ką jaučiau. Vienintelė vieta gyva mano kūne buvo mano širdis. Ir ją baisiai gėlė...

— Aldona, galiu užėiti valandėlei?

— Kas čia per klausimas?! Regina, kas atsitiko? Nusirenk.

— Mūsų šeimyninė laimė pasibaigė, — pasakiau be jokios įžangos.

— Kur Arūnas?

— Išvažiavo pas mano tėvą. Kalbės Vasario 16 minėjime.

— Kad skaitys paskaitą, gerai. Kad išvažiavo pas tavo tėvus be tavęs, blogai. Kad stengiasi įsiteikti tavo tėvui, reiškia, Arūnas jaučiasi silpnas ir kovai ieško šalininkų... Tai tiek dėl Arūno. Tuo tarpu leisk man pasirūpinti tavimi. Sušalusi, išblyškusi. Matyt, nemiegojusi, gal ir nevalgiusi. Sėsk prie židinio. Užkursiu ugnį, kad ir dirbtinė, ir išvirsiu kavos. Pamatysi, kad nėra taip beviltiška, kaip šiuo momentu atrodo, — apklojusi mane Aldona išėjo į virtuvę.

Gerdama kavą, žvilgčiojau į dirbtines liepsnas ir į Aldoną. Kodėl ji nejuokauja? Būtų daug lengviau pradėti. Niekados jos nebuvau mačiusi tokios rimtos ir tylios. Nereikėjo jai net baltos uniformos. Kažkokiu nematomu būdu, ji ne tik pavirto iš linksmos draugės į klinikinės psichologijos specialistę, bet ir mane pavertė į pacientę. Atrodo, kad pradėjau kalbėti prieš savo norą, verčiama tylos.

— Tuoju po vestuvių pastebėjau, kad Arūnas labai pavydus. Iš karto mane imdavo juokas. Jis kasdien norėjo žinoti, ką veikiu laboratorijoje, kas yra mano bendradarbiai, su kuo susitinku, su kuo pietauju ir t.t. Juokai pasibaigė, kai pastebėjau, kad Arūnas gauda mane žodžiuose, mėgina įvilioti į pinkles. Reikalauja pakartoti, ką buvau pasakojusi: "Regina, šįvakar Robert paminėjai septynis kartus. Jis, matyt, visą laiką tavo mintyse... Jau antra diena, kai negirdžiu John vardo. Anksčiau tu apie jį kalbėdavai laisvai. Dabar vengi jį minėti... Vakar sakei, kad su dr. Lubey neturi jokių tarnybinių reikalų, o šiandien valgei lunch su juo. Iš kur tokia artima pažintis?" Taip diena iš dienos. Jeigu atsisakau duoti apyskaitą, Arūnas pyksta. O duodama ją, esu pavojuje iš naujo pradėti šeimos ginčą. Kiekvienas mano pasakytas ar nutylėtas žodis yra kibirkštis, kuri gali uždegti Arūno pavydą. Ir aš neturiu jokios apsaugos prieš tai.

— Turi. Ir labai gerą. Tavo apsauga yra žinojimas, kad jo pavydas yra be pagrindo, — nutraukė Aldona mane pirmą kartą.

— Kas iš to, kad be pagrindo? Tik paklausk. Tu pažįsti dr. Harrigan. Jis tik keli mėnesiai Amerikoje. Sužinojusi, kad jis rengė šventes praleisti ligoninėje, paskutinę valandą pakviečiau pietų Kalėdų dieną. Arūnas buvo ypatingai geroje nuotaikoje. Klausinėjo daktarą apie Angliją, jo tėvus, namiškius. Pasakojo pats, kaip jis jautėsi vienišas per Kalėdas, būdamas Vietname, todėl gerai supranta daktaro savijautą toli nuo namų. Seniai mūsų šeimoje buvo taip jauku ir miela. Kai dr. Harrigan išėjo, aš impulsyviai apkabinau Arūną ir pasakiau:

„O Arūnai, kaip maloniai praleidome laiką! Šitos pirmos mūsų Kalėdos visados pasiliks mano atmintyje“.

— Su dr. Harrigan paveikslu centre! — atšovė Arūnas sarkastiškai, atstūmęs mane nuo savęs.

— Arūnai, aš jį pakviečiau su tavo leidimu, — mėginau teisintis, kaip šaltu vandeniu apipilta.

— O ką būčiau laimėjęs, neleisdamas kviesti? Tu su juo susitinki ligoninėje kasdien. Ar ne geriau savo priešą pažinti?

— Priešą?!

— Taip. Priešą! Kiekvienas, kuris griaua mano šeimą, yra mano priešas. Tau, aišku, dr. Harrigan yra draugas. O gal ir daugiau, kaip draugas... Kas žino... — gerai, kad Arūnas paliko mane apstulbusią ir užsidarė miegamajame. Išsiverkusi užmigau ant sofos.

Kitą rytą Arūnas atsiprašė. Teisinosi buvęs per daug išgėręs. Išsipagiriojęs buvo nuo alkoholio, bet ne nuo pavydo. Ant stalo nebuvo baltos chrizantemos, kurią dr. Harrigan buvo vakar atnešęs. Ją radau ant balkono. Kelias dienas Arūnas paliko mane ramybėje. Maniau, kad kartu su gėle sušalo ir jo pavydas.

Kur tau. Tikras pragaras užvirė, kai už savaitės gavome formalų padėkos laišką. Padaviau Aldonai laišką, kurį ji perskaitė balsu ir pasakė:

— Jeigu šitoks laiškas gali sukelti sceną, tai jo pavydas turi gilesnes šaknis, kaip buvau linkusi manyti.

— Aš manau, tai paveldėjimas iš tėvo. Priverčiau kartą tėvelį pasakyti, kodėl jis pravardžiuoja Arūno tėvą „Kvėša“.

— O kuo tu vadintum vyrą, kuris be jokio pagrindo kelia sceną kiekvienam, kuris tik pažiūri į jo žmoną, ar žmoną į jį?! Ieškodama, kaip apsiginti nuo vyro įtarinėjimų, Kvėsiene pradėjo rašyti romanus. Į klausimą, kur buvai šiandien, su kuo susitikai, ką šnekėjai, pakiša pluoštą prirašytų lapų, ir tardymas baigtas. Gudri moteris rado būdą ne tik kaip su kvėša vyru sugyventi, bet dar ir pinigų uždirbti. Jos pirmasis romanas „Su galva į sieną“ buvo

Lietuvoje laimėjęs valstybinę premiją — penkis tūkstančius litų. Kas inžinierių pažįsta, buvo aišku, kad Kvėsiene meistriškai romane atvaizdavo savo pavydų vyrą. Bet kai ji inž. Jurgį Kvėšą perkrikštijo į majorą Joną Burbulą, jo brunetę žmoną Ireną paverė į blondinę Prudenciją, tai kvėša Jurgis skaitė ir juokėsi. Burbulo asmenyje matė kai kuriuos savo draugus, bet jokių būdu ne save, — atidengė man tėvelis „Kvėšos“ kilmės paslaptį.

— „Gudri moteris rado būdą sugyventi“ — gerai pasakyta, — pakartojo Aldona tėvelio žodžius.

— Aldona, aš galiu suprasti inžinieriaus pavydą. Irena yra graži moteris net ir dabar. Judri, kalbi, įdomi. O ką jis mato, pasižiūrėjęs į veidrodį? Pilvas nukaręs. Plikė šviečia virš apvalaus, raudono veido. Juda ir kalba lėtai. Alsuoja sunkiai. Juk kiekvienas, juodu palyginęs, turi pagalvoti: ką ta moteris matė jame? Gi Arūnas ir pats nebūtų galėjęs pasirinkti geresnės išvaizdos. Atvirai pasakius, Aldona, aš ir šiandien stebiuosi, kad jis mane vedė — tokią žiurkę. Aš turėčiau jam pavydėti.

— Gali. Bet tai būtų envy, kuris anot poeto yra „the sincerest form of flattery“. Arūnas yra jealous, ne envious. Nors Shakespeare vadina jealousy „a monster, born on itself“, bet tos rūšies pavydo pagrindas yra visados nepasitikėjimas savimi — insecurity. Kalbant apie Arūną, galimas dalykas, kad jo pavydo jausmas paveldėtas iš tėvo. Bet ir Mr. Amerika gali būti insecure. Jeigu nepaveldėtas, tai galėjo lengvai atsirasti. Dvidešimt ketverius metus Arūnas buvo įpratęs gyventi tarsi graikų dievačio kūne. Staiga vieną dieną pamatė, kad viena koja gerokai aplamdyta ir ant kairės rankos likę tik pusantro piršto. Tau ir man jis yra tas pats Arūnas, kurį pažinojome prieš sužeidimą. Jam — svetimas. Jam reikia išmokti gyventi kūne, kuris daugiau nėra tobulas.

— Tai tu manai, kad jis gali nuo tos pavydo ligos pasveikti?

— Yra daug vilčių. Aš jau turiu planą. Baigus veteranų ligoninėje fizinę terapiją

kojai, jam mūsų ligoninėje bus pritaikyti hidroliniu būdu kontroliuojami pirštai. (Ar ne ironija, kad dr. Harrigan yra geriausias tos srities specialistas?). Aš pakalbėsiu su daktaru, kad jis patartų Arūnui psichologinę konsultaciją. Esu tikra, kad Arūnas sutiks, nes niekas taip nenori būti fiziškai tobulas, kaip jis. Bet reikės daug laiko. Nepatariu pačiai pradėti rašyti romanus, kaip Arūno motina darė. Bet kuo nors turi užsiminti, kad neįpultum į desperaciją.

— Pavydus vyras labai panašus į girtuoklį. Girtuoklis išsipagiriojęs nekenčia pats savęs ir nesupranta, kodėl pasigėrė. Jeigu mato žmoną tyliai kenčiančią, dar labiau jaučiasi kaltas. Tu taip pat kankinės tipas. Žinau, kad arba mėgini "atversti Arūną į protą", arba tyliai priimi jo užgauliojimus. Negerai nei tau, nei jam. Geriau barkis. Atsikalbėk. Vadink jį kankintoju, inkvizitorium, persekiotoju. (Baigęs teisę, jis toks ir bus teisme, šyptelėjo Aldona). Tik, Regina, niekad o niekad nepavadink jo invalidu, berankiu ar panašiai. Sudaužei žmogaus ego, ir baigta. Tu greičiausiai negali suprasti, bet taip jau yra. Galvok apie brangią vazą, sudužusią į tūkstančius mažyčių gabaliukų.

— Ne tik galiu, bet ir žinau...

— Regina, tu verki!... Ar tu jau tokiu būdu įžeidei Arūną?

— Ne. Tie žodžiai buvo kelis kartus ant mano lūpų, bet spėjau jas sukąsti. Gaila, kad Arūnas to nepadarė... Sudaužyto indo nesulipinsi, tai nėra reikalo laikyti šukės. Ar ne tiesa, Aldona?

— Gavęs dr. Harrigan laišką, Arūnas paėmė ant drąsos kelis stiklelius ir laukė manęs. "Dėkodamas už Jūsų man parodytą vaišingumą, tikiuosi, kad Jūs sutikssite būti mano svečiais Regency restorane..." uždegė Arūno liquistą vaizduotę. Kai nesidaviau išprovokuoti į žodžių kovą, Arūnas pradėjo savo sarkastišką monologą: "Pasakyk dr. Harrigan, kad aš būsiu. Man aišku, kodėl aš esu reikalingas judviejų kompanijoje. Ogi pridengti to britų gentelmeno reputaciją... Tu, brangioji, kiek prisimenu, nesi tokia jautri... O jeigu ir būtum, tai jau per

vėlu. Reikėjo turėti chaperon prieš vestuves. Būtum nepraradusi vainikėlio"...

— O, Regina, Ir jis tau dabar prikišo?! Galėjai man to ir nesakyti. Tūkstančiai moterų negali sau tos vienintelės nuodėmės atleisti. Kai akmenis metė kiti, Kristus įstengė nelaimingą moterį apginti. Nuo jos pačios vyro nebūtų galėjęs nė Jis apginti.

— Galiu tiek paguosti, kad Arūnas, jausdamas, jog jis fiziškai nėra tobulesnis, nesąmoningai ieško bet kokio netobulumo tavyje. Tavo moralinis suklupimas jam ir yra lygybės simbolis. Jo akyse tu ne žemiau stovi, bet esi lygi su juo...

Aldona sakė teisingai, kad nebuvo taip beviltiška, kaip tada atrodė. Dr. Harrigan suremontavo Arūno ranką, o Aldona sucementavo mūsų šeimos pamatus.

Kitas Kalėdas šventėme pas Aldoną ir jos vyrą Dr. Andrew J. Harrigan... Kai Arūnas papasakojo, kaip jis išmetė ant snieguoto balkono baltą chrizantemą, dr. Harrigan juokėsi: "Arūnai, mintis, kad Kalėdas reikės praleisti vienam, buvo tikrai siaubinga. Aš buvau taip dėkingas Jūsų žmonai už pakvietimą, kad norėjau atnešti rožių. Aišku, raudonų, nes Kalėdos... Tik ligoninės gėlių parduotuvėje nebuvo..."

— Jūsų laimei, daktare. Vietoje gėlės, būtum pats nulėkęs nuo balkono, — pertraukė jį Arūnas.

— Aldona mirktelejo man. Arūnas buvo pilnai pasveikęs nuo tos baisios pavydo ligos, nes tik psichiškai sveikas žmogus gali juoktis pats iš savęs.

• *Čenstakavą*, Lenkijos šventovę, 1974 m. aplankė 1,125,000 maldininkų.

• *Jau 54 centrus* globoti mirštantiesiems ir neturto prislėgtiems Indijoje yra įkūrusi motina Teresė.

• *Motina Marija Martin*, Medicinos Marijos misijonierių ikūrėja, mirė Airijoje sulaukusi 82 m. amžiaus.

• *Čekoslovakijoje* seserims vienuolėms neleidžiama lankyti gail. seserų mokyklų.

• *Švedijoje* yra 63,000 katalikų, kuriuos aptarnauja 90 kunigų.

Skyrių tvarko JUOZAS VAISNYS, S.J. / Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

NETIKSLUS NAUDININKO VARTOJIMAS

Kartais mes pavartojame naudininko linksnį ten, kur jis netinka. Čia paminėsime keletą tokių atvejų su pavyzdžiais, kur naudininko linksnis netiksliai pavartotas, ir skliausteliuose nurodysime, kaip būtų galima tuos netikslumus pataisyti.

1. Naudininkas nevartotinas po slinkties veiksmožodžių tikslui reikšti, pvz.: Teatro kolektyvas išvyko *gastrolėms* (=gastrolių, į gastroles, gastroliuoti). Studentas buvo nusijustas medicinos *praktikai* (=medicinos praktikos atlikti). Viršininkas atvyko *oficialiam vizitui* (=oficialaus vizito, su oficialiu vizitu). Darbininkai išėjo *pietums* (=pietų, pietauti). Visi susirinko *posėdžiui* (=posėdžio, posėdžiauti, į posėdį).

Tačiau naudininką galima vartoti pvz. tokiais atvejais: Nusipirkau sėsiuvinį užrašams. Parnešk duonos pusryčiams. Nusipirkau medaus vaistams. Čia taip pat reiškiamas tikslas arba paskirtis, bet ne po slinkties veiksmožodžių.

2. Netinka naudininko linksnyje vartoti veiksmožodinius daiktavardžius tikslui reikšti, pvz.: Gaminį grąžino *perdirbimui* (=perdirbti). Jis atnešė batus *pataisymui* (=pataisyti). Padėjo kibirą vandens *atsigėrimui* (=atsigerti).

3. Naudininko linksnis nevartotinas su neigiama bendratimi, reiškiant, kad kas nors negali ar nesugeba ko nors atlikti, pvz.: Išėjusiems *negrižti* (=Išėjusieji negriš, negali grižti). Žmogui *nesuprasti* (=Žmogus nesupras, negali suprasti) visų gamtos paslapčių. Vaikui *neįveikti* (=Vaikas neįveiks) tokio darbo.

4. Su veiksmožodžiu atitikti vartotinas ne naudininkas, bet galininkas, pvz.: Atitiko kirvis *kotui* (=kotą). Nuorašas atitinka *originalui* (=originalą). Kaina turi atitikti daikto *kokybei* (=kokybę).

5. Nevartotinas naudininkas su bendratimi tikslui reikšti su abstrakčiais, priemonės neišreiškiančiais žodžiais (po kurių negalima įterpti žodžių *tinkamas, skirtas, kuris galėtų* ir pan.), pvz.: Davė įsakymą *namui nugriauti* (=namą nugriauti). Priėmė nutarimą darbo *našumui padidinti* (=padidinti darbo našumą). Jis neturi leidimo *šautuvui laikyti* (=laikyti šautuvo). Buvo gydytojų pasitarimas *ligai nustatyti* (=nustatyti ligą).

6. Geriau būtų naudininko nevartoti daikto rūšiai pavadinti, pvz.: Nusipirkau *tepalo batams* (=batų tepalo). Šiame butelyje yra *lašai akims* (=akių lašai).

Naudininkas vartojamas, kai reikia pabrėžti daikto paskirtį, o kilmininkas — rūšį: *tepalas batams* — tai bet koks tepalas, kuriuo galima tepti batus, o *batų tepalas* — specialus tepalas tik batams tepti, tokia tepalų rūšis.

NĖ — NEI

Galima sakyti, kad *nė* ir *nei* yra sinonimai, kai jie vartojami vienuose sakiniuose dalims neigti. Čia jie atlieka jungtukų funkcijas. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* (Vilnius, 1972) duoda tokius pavyzdžius: Neturiu *nė* tėvo, *nė* motinos. Mėnuo *nei* šviečia, *nei* šildo. Vis dėlto kai kurie kalbininkai nepataria vartoti jungtuko *nė* kelioms vienuose sakiniuose dalims neigti. Tad pir-

majame čia paduotame sakinyje geriau būtų sakyti: Neturiu nei tėvo, nei motinos. Paprasčiausia taisyklė būtų tokia: neigiamoji dalelytė yra *nė*, o neigiamasis jungtukas — *nei*. Štai keli pavyzdžiai: Aš *nė* negalvoju ten eiti. Jis *nė* tėvo neturi. Jo čia *nė* kva-po neliko. Bet kai tas neiginys eina jungtu-ku (t.y. kai sakinyje vartojamas daugiau negu vieną kartą), geriau vartoti *nei*: Jis nemoka *nei* šokti, *nei* dainuoti, *nei* groti. Čia *nei* mano, *nei* tavo reikalas.

Čia reikia pažymėti, kad *nei* gali būti ir dalelytė, reiškianti *kaip*, *lyg*, *tartum*, pvz.: Pasipūtęs *nei* kalakutas. Žydi *nei* rožė.

PRAEITAS IR PEREITAS

Kaip yra geriau sakyti: *praeitą* vasarą ar *pereitą* vasarą? Ir vienas, ir kitas pasakymas yra geras. Dar galima pasakyti ir *praėjusią* vasarą. Visos šios trys formos yra sinonimai — jų reikšmė yra ta pati. Kai kas mano, kad, kalbant apie laiką, negalima sakyti *pereitas*, nes laikas ne *pereina*, o *praeina*. Bet reikia neužmiršti, kad kalboje ne visuomet paisoma griežtos logikos. Jau Nesselmanno lietuviškai vokiškas žodynas (1851) žodį *pereitas* vartoja pažymėti praėjusiam laikui ("die vergangene Woche"). Taip pat ir *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* veiksmazodžiui *pereiti* duoda ir šią prasmę: *praeiti*, *praslinkti*. Vis dėlto bendri-nei kalbai teiktinesnė lytis *praeitas* arba *praėjęs*.

VEIKSMAŽODŽIO PADARYTI

VARTOSENA

Veiksmazodis *padaryti* daugelio yra per dažnai vartojamas, tokiu būdu išstumiant iš kalbos kitus, vaizdingesnius pasakymus. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* šiam veiksmazodžiui priskiria tokias reikšmes: 1. *padirbti*, *pagaminti*, pvz.: Padaryti ratus, padaryti skylę, padaryti alaus. 2. *sukelti*, pvz.: Padaryti išpūdį, padaryti gėdą, padaryti nemalonumą. 3. *suteikti kam buvimą ar kokią ypatybę*, pvz.: Tėvas jį žmogum padarė (išleido į mokslus). Mokinys klaidą padarė. Jis padarė didelį stebuklą. 4. *pasielgti*, pvz.: Jis labai protingai padarė, nesu-

tikdamas su tomis sąlygomis. Jis neišmintin-gai padarė, kad neatėjo.

Bet nepatartina šio veiksmazodžio var-toti "įvykdyti" reikšme, pvz.: Ar *padarei* (=įvykdei) šį planą? Jis *padarė* (=įvykdė) didelį nusikaltimą.

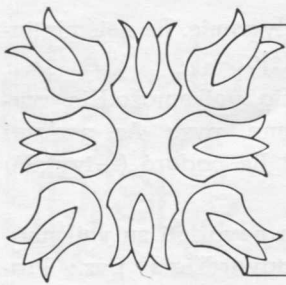
Taip pat geriau jo nevartoti su veiksma-žodinės kilmės daiktavardžiais, pvz.: Pro-jekte reikia *padaryti* kai kuriuos *patikslini-mus* (=reikia kai ką patikslinti). Jis mums *padarė* didelį *patarnavimą* (=labai daug patarnavo, pasitarnavo). Valdyba jau *pa-darė* šių dokumentų *pristatymą* (=pateikė, išsiuntė šiuos dokumentus) įstaigoms.

Žinoma, kartais čia negalima tų veiks-mazodinės kilmės daiktavardžių išvengti, nenorint "nuskurdinti" specifinės kokio nors pasakymo reikšmės, pvz.: Pirmininkas *pa-darė pranešimą* apie organizacijos veiklą. Kai kas gal galėtų sakyti, kad ši sakinių reikėtų taip pataisyti: Pirmininkas *pranešė* apie organizacijos veiklą. Bet, geriau pagal-vojus, matyti, kad šių dviejų sakinių reikš-mė nėra visiškai ta pati. *Padarė pranešimą apie veiklą* reiškia, kad pirmininkas plačiau kalbėjo apie organizacijos veiklą, pasakė, kiek susirinkimų buvo sušaukta, kas juose svarstyta ir t.t., o jeigu pasakysime, kad jis *pranešė apie veiklą*, tai galima suprasti tik tai, kad jis pranešė, jog veikla buvo — nieko daugiau.

Taip pat negera, kad šis veiksmazodis išstumia iš vartosenos daug tikslesnius ir vaizdingesnius veiksmazodžius: *išmokti*, *pa-ruošti*, *atlikti*, *išspręsti*, pvz.: Ar jau *padarei* (=išmokai, paruošei) pamokas? Tą uždavi-nį *padariau* (=išsprendžiau, atlikau) vienas, be kitų pagalbos.

Ne žemės derlumu, ne rūbų įvairumu, ne gamtos gražumu, ne miestų ir pilių tvirtumu gyvuoja tauta, bet savo kalbos išlaikymu ir vartojimu.

Kan. M. Daukša

**PAVERGTOS LIETUVOS TEATRAS SIEMET
MINI SALOMĖJOS NĖRIES
SEPTYNIASDEŠIMTMEČI**

Salomėja Nėris giliai jautė Lietuvos grožį, metų laikų spalvingumą ir žavesį. Jos eilėraščiai turi melodinį lakumą, todėl buvo dainuojami kaimo jaunimo. Jos poezija Lietuvos nepriklausomybės laikais susilaukė didelio įvertinimo, ir 1938 metais už poezijos knygą "Diemedžiu žydėsiu" poetė laimėjo valstybinę literatūros premiją — 5000 litų.

"Pergalėje", literatūros, meno ir kritikos mėnesiniame žurnale, šių metų antrame numeryje, teatro skyriuje Dana Rutkutė straipsnyje "Poezijos spektaklių tiltais" rašo apie Salomėjos Nėries poeziją. Ji sako, kad Salomėja Nėris buvusi mūsų romantiškos jaunystės poetė. Poetės eilėraščiai buvę pirmosios meilės ir pirmojo skausmo reiškėjai. Jie kiekvieną jaudino poetės įdvasintais gimtojo krašto vaizdais. Ji žavisi poetės eilėraščiais apie neramų vėją, jūrų pasakas, kalnų baltumą, vyšnios žydėjimu ir gražiausio pasaulyje krašto — Lietuvos ilgesiu karo metų lyrikoje.

Šiame straipsnyje Dana Rutkutė rašo, kad šiandieninis jaunimas domisi poezija, ir tai paliudija spindintis jaunų akių žvaigždynas kiekviename poezijos vakare. Gausus koncertuojančių skaitytojų būrys turi poezijos mėgėjų klausytojus beveik visos Lietuvos miestuose. Šis poezijos skaitytojų sąjūdis prasidėjo Lietuvoje maždaug prieš dešimtį metų. Šiandien literatūriniai koncertai turi ne mažesnę pasisekimą už įžymių pavienių dainininkų, pianistų, smuikininkų pasirodymus. Apie šios rūšies meną, Dana

Rutkutė sako, jau galima kalbėti, kaip tikrai rimtą ir labai visuomenės mėgstamą pramogą. Laikydami save lyrikų tauta, šie teiginiai galime patvirtinti ne vien įvairia-braižiu talentingų poetų gausumu Lietuvoje, bet ir jų poezijos pasklidimu bei lyrinių pergyvenimų gauduliu.

Pastaraisiais metais poezija pradėjo skverbtis į teatrų vaidintinų veikalų sąrašus. Kauno scenos vaidintojai pernai įsteigė Poezijos teatrą, atidarydami jį A. Drilingos ir A. Mikutos eilėraščių spektakliu "Gelmių spalvos". Šiuose spektakliuose naudojamos panašios teatro priemonės: scenografija, muzika, šviesa, sceninis judesys ir skaitytojo menas. Pagrindinis spektaklio gaivalas yra pati literatūra, tik ryškiau arba kukliau teatro "papuošta".

Ši sezoną minint Salomėjos Nėries septyniasdešimtmetį, Lietuvoje buvo sukurti du poezijos spektakliai iš poetės eilėraščių: "Sesuo žydrioji" ir "Kaip žydėjimas vyšnios". Paskutiniai poetės žodžiai buvo užrašyti 1945 m. pavasarį. Juose jaučiama meilė gimtajam kraštui ir atbundančiai gamtai:

"Kai sukibę rankom — lyg mergaitės,
Krykštaujancios, lengvos — paplasta
Leidžias į pakalnę obelaitės...
O palaiminta, šalie gimta".

Akademiniis dramos teatras, grįsdamas savo spektaklį Salomėjos Nėries poezija, jau ieško būdų, kaip ją ypatingiau pateikti, kad šiandieniniam žiurovui ta širdies krauju ištryškusi lyrika nepabostų, nepasirodytų pilka bei senovinė...

Akademino dramos teatro spektaklio programoje išspausdintuose mūsų poetų pasisakymuose apie Salomėją Nėrį yra ir tokios M. Martinaičio eilutės: "Ir dabar — iš tolo — ji atrodo, lyg būtų sustingusi dideliame gintaro gabale savo amžinai kilniam ir tragiškam liūdesy, visa persišviečianti, tauri ir nepraeinanti".

Šiaulių teatras, ruošdamasis Salomėjos Nėries 70-tųjų gimimo metinių paminėjimui, stengiasi priartėti prie Salomėjos Nėries asmenybės bei atkurti scenoje jos likimo liniją. Žmogaus gyvenimas Salomėjos Nėries prilygintas vyšnios žydėjimui. Čia jos pačios gyvenimas buvo kova, ir ne bet kokia, o dramatiška.

Spektaklį "Kaip žydėjimas vyšnios" atlieka šešios moterys ir keturi vyrai. Tai skaitytojų spektaklis. Jis užtrunka tris valandas, kuriame visą laiką jaučiama Salomėjos Nėries širdis, plazdanti meile žmonėms ir savo gimtajam kraštui.

Savo straipsnio pabaigoje Dana Rutkutė sako, kad buvę įvairių poezijos spektaklių, ir geriau, ir blogiau pasisėkusių, bet labiausiai jaudinantis, jos nuomone, poezijos spektaklis — "Kaip žydėjimas vyšnios".

KNYGA APIE MIKALOJU KONSTANTINĄ ČIURLIONĮ — JO GIMIMO 100-TOSIOMS METINĖMS PAMINĖTI

Knygą apie M. K. Čiurlionį išleis viena žymiausių Drezdeno leidyklų "Verlag der Kunst", garsėjanti aukšto meninio lygio leidiniais, skirtais dalei ir dailininkams.

Apie būsimą knygą, o taip pat ir apie apsilankymą Čiurlionio galerijoje Kaune, pasakoja Berlyno dienraščio "Der Morgen" korespondentė Anelis Flatau. Ji sako, kad apsilankymas Čiurlionio galerijoje buvo vienas ryškiausių jos kelionės išpūdžių. Ji, vaikščiodama nuo vieno paveikslų prie kito, jautėsi tarytum būtų įžengusi į visiškai nežinomą pasaulį, kuris vilioja giliais jausmais, svajingumu, nuoširdumu, pasakiškumu... Ji pajuto tarp lankytojų, kad Čiurlionio galerija kiekvienam lietuviui tarytum šventovė.

Knygą apie M. K. Čiurlionį parašė Lietuvos TSR Mokslų akademijos bendradar-

bis, filosofijos mokslų kandidatas Gytis Vaitkūnas. Ją į vokiečių kalbą išvertė leipigietis vertėjas Edmundas Daneris.

Ši Berlyno žurnalistė Anelis Flatau tiki, kad knyga ne tik padės supažindinti skaitytojus su M. K. Čiurlioniu už Lietuvos ribų, bet ir prideramai nušvies jo reikšmę bei vaidmenį, kokį M. K. Čiurlionis suvaidino ir tebevaidina lietuvių kultūros raidoje. Pagaliau jo kūryba yra svarus indėlis į Europos daile. Skaitytojai ras atsakymus į daugelį klausimų, susijusių su M. K. Čiurlionio gyvenimu ir kūryba. Nagrinėjant jo reikšmę dailės istorijoje, reikia ieškoti paralelių su to paties laikotarpio menininku Odilono Redono, Gustavo Klimto, Makso Klingerio, Heinricho Nogelerio ir Ferdinando Hodlerio kūryba. Savaime suprantama, jį reikia vertinti kaip lietuvi. Būtina paneigti kadaise pareikštą nuomonę, ji sako, kad M. K. Čiurlionis esąs abstrakčiosios dailės pradininkas.

Knyga turės maždaug 300 puslapių ir 200 iliustracijų, jų tarpe 53 spalvotos. Pagal leidyklos planus, leidinys turėtų pasirodyti šių metų rugsėjo mėn. ("Literatūra ir Menas", Nr. 13).

TĖVYNĖ JUOS UŽMIRŠO...

Visoje Lietuvos respublikoje "liaudies tikrintojai" aplankė tūkstančius karo veteranų. Susipažino su jų gyvenimo sąlygomis, iš klausė pageidavimų ir pasiūlymų. Šis patikrinimas dar kartą patvirtino, kad žmonės, kare tapę invalidais, taip pat žuvusių karių šeimos, nėra dar iki šiandien tinkamai aprūpinti, nors jau nuo karo pabaigos trisdešimt metų praėjo. Jiems reikalinga medžiaginė, moralinė parama, o taip pat padėka ir pagarba bei rūpinimasis jų buitine mis reikmenimis.

Butų klausimas labai opus, ir jų trūksta, tačiau dėl to neturėtų nukentėti karo invalidai ir žuvusių karių šeimų reikalai. Šiuos žmones reikia aprūpinti butais pirmoje eilėje, kaip numatyta partijos ir vyriausybės nutarimuose. Deja, taip nėra. Karo veteranai šiandien jau pagyvenę žmonės, kuriems kartais nelengva vaikščioti. Natūralu, kad turintieji butus aukštesniuose

aukštuose, prašosi juos pakeisti į žemesnius aukštus. (Namai keltuvų neturi.) Užuoť jų prašymą patenkinus, invalidams atsakoma įvairiomis dingstimis.

Karo invalidas panevėžietis P. Baltrėnas jau septinti metai prašo pataisyti virtuvės grindis, tačiau namų valdyba į jo prašymus nereaguoja.

Karo veteranams skiriama daug kelių, lapų į sanatorijas ir poilsio vietas. Daugelis skundžiasi, kad kelialapius kažkodėl gauna žiemą.

Karo invalidas pasvalietis J. Bražiūnas gavo automobilį. Važinėk ir džiauķis. Pasirodo, džiaugsmas menkas, nes automobiliu jis negali privažiuoti prie savo namo — nėra privažiavimo. Kreipėsi į Pasvalio miesto vykdomąjį komitetą, tačiau nieko negelbėjo.

Turi automobilį taip pat karo invalidas V. Satkauskas. Jam prireikę padangų, tačiau Kelmės rajono kooperatyvų sąjunga kažkodėl nesurado galimybių padėti senam kariui jas įsigyti.

Su karo veteranais ir žuvusių karių šeimos nariais elgiamasi labai nepagarbiai, įžeidžiant juos savo beširdiškumu.

Pasvalio rajono Sodelių tarybiniame ūkyje gyvena seni kolūkiečiai Janusevičiai. Du jų sūnūs žuvo kare. Ir štai šiems senukams, kurie jau 78-85 metų amžiaus, tarybinio ūķio direktorius įsakė ravėti cukrinius runkelius ("Tiesa", Nr. 53).

KO DAUGIAU LANKYTOJAMS PROPAGANDOS

Praėjusiais metais Lietuvą aplankę keliautojai iš 28 šalių, o šiemet laukiama iš keturiasdešimt. "Tiesa" susirūpinusi, kaip daugiau tarp lankytojų paskleisti propagandos. Tuo tikslu papildomi seni ir numatomi nauji lankytojams kelionių tvarkaraščiai.

Vilniuje, dešiniajame Neries krante, netoli prekybos centro, pradėtas statyti naujas viešbutis "Lietuva". Apgailestaujama, kad statyba vyksta labai lėtai. Apsistoti atvykstantiems iš užsienio bus pritaikyta daug Vilniaus senamiesčio namų. Galvojama net įsteigti poilsio vietą Trakuose.

Sakoma, kad tik pamatyti kraštą yra per mažą. Lankytojai, iš kokios šalies jie bebūtų, turi išsivežti kuo daugiau informacinės medžiagos apie Lietuvos respubliką. Čia prisipažįstama, kad tokios medžiagos dar trūksta, o turimoji labai prasta savo kokybe. Todėl jau dabar pradedami spausdinti propagandiniai leidiniai net septyniolika kalbų. Numatoma paruošti spalvotą foto albumą "Tarybų Lietuva", knygutes "Trakai", "Druskininkai" ir kt.

Turizmo valdybos prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos viršininkas A. Petratis nudžiugino Lietuvos žmones, kad jie taip pat turės progos susipažinti su daugeliu pasaulio šalių, bet tai bus tik respublikos pasiuntiniai (išrinktieji) ir jie galės pabuvoti virose socialistinėse valstybėse. Apie laisvuosius vakarų kraštus ir JAV nebuvo užsiminta ("Tiesa", Nr. 48).

GINTARO KRAŠTO MEISTRAI GARSINA LIETUVOS VARDĄ LENINGRADE

Kovo mėn. 4 d. Leningrado valstybiniame TSRS tautų etnografijos muziejuje iškilmingai atidaryta Lietuvos TSRS liaudies meno paroda. Į ją rinkosi leningradiečiai kaip į susitikimą su grožiu, kurio centre buvo Lietuvos gintaras. Taip pat buvo išstatyti medžio raiziniai, skulptūra, papuošiamieji audiniai, dirbiniai iš vytelių, šiaudų, rezginių ir struktūros iš įvairių augalų.

Parodos ruošėjų tikslas buvo kelti idėjinį ir meninį lietuvių meistrų kūrinių lygį. Parodos lankymo metu apsilankiusieji galėjo pamatyti Lietuvos kino studijos filmus. Šios parodos buvimo metu Leningrado aukštosiose mokyklose besimokančių lietuvių studentų ansamblis koncertavo, o Leningrado pionieriai paskaitė Salomėjos Nėries eilėraščius.

SUSIDOMĖJIMAS SAVO KRAŠTU

Vilniuje, valstybiniame V. Kapsuko universitete, visą savaitę vyko kraštotyros dienos. Buvo paskaitos ir pasakojimai apie įvairias šalies vietas, apie studentų gyvenimą nuo seniausių laikų iki šiandien. Paskaitose dalyvavo taip pat ir daug svečių ("Tiesa", Nr. 53).

ALICE DOESN'T LIVE HERE ANYMORE

Savo dramine įtampa, vaidybos ryškumu, charakterių gyvumu ir jų vispusišku pavaizdavimu bei viso veikalo gyvenimiškumu šis filmas iš šeimos, o daugiausia iš našlės gyvenimo išrikiuoja į tarpą stipriausiųjų, kokius paskutiniu metu amerikiečiai yra pastatę. Filmą yra verčiantis žmogų susimąstyti apie gyvenimo kelią ir vis dėlto ne didaktinis; jis kartu ir pramoginis, bet ne paviršutiniškas ir ne simplicitinis.

Šiame filme labai stipriai pasirodo Ellen Burstyn. Pradžioje kaip tipiška šeiminkė, kiek nusivylusi savo nuobodžiais namų ruošos užsiėmimais ir besijaučianti atstumta tikrai šiurkščiai su ja besielgiančio vyro, kurį čia vaidina Billy Green Bush. Jo vaidmuo neilgas — jis žūsta susisiekimo nelaimėje.

Čia prasideda bepinigės, darbo beieškančios našlės odisėja. Ji gauna dainininkės tarnybą viename bare. Įtikinančiai vaidindamas atkaklų jos adoruotoją, Ben (Harvey Keitel) ją užkariauja. Greit atsiskleidžia jo žiaurumas su žmona ir su šia nauja simpatija. Našlė Alice (Ellen Burstyn) pabėga, keliaudama toliau Amerikos pietvakariuose. Tampa padavėja, temperamentinga, bet greit atsileidžiančia. Čia ji vėl išvilia į pažintį su ūkininku Dovydu, kurį su natūraliu lengvumu vaidina Kris Kristofferson. Sklandžiai prasidėjusi jų draugystė pergyvena ir įtampos momentus (kai jis apmuša jos vaiką), bet vėliau jie randa bendrą kalbą.

Visas filmas daugiausia koncentruojasi į vaizdavimą vienišos moters dabarties amerikiečių visuomenėje. Ekrane perteikiami jos gyvenimo kelionės vaizdai, perpinti paguodžiančiais laimėjimais, bet ir giliais skausmais. Vyras, pradėję draugiškumą, siekia ją pasinaudoti.

Žiūrovą patraukia išryškinti gyvenimiški įvykiai ir dialogai, gyva vaidyba, net ir mažojo Alice sūnaus, intriguojanti viso veikalo slinktis. Nors filmo centre amerikietės moters vaizdavimas, bet čia ji nėra idealizuojama nei supama sentimentalumo. Ji gyvenimiška, nors ir išryškintų spalvų. Filmą herojės palikimas su tuo išsiskyrusiu vyru, kai ir tarp jų spragsi priešiški prasiveržimai, nesudaro idealios pabaigos. Dėl šios aplinkybės, dėl kai kurių necenzūriškų žodžių filmas laikomas moraliai tinkamu tik suaugusiems su kai kuriais rezervais.

Filmą sukurtas pagal R. Getchell skriptą, gambiai surežisuotas Martino Scorsese. Išleistas Warner Bross. Trunka 113 min.

HARRY AND TONTO

Tai filmas apie senesnio amžiaus žmogų, pensininką, kurį čia su pasigėrėtinu sugebėjimu vaidina Art Carney. Skripto autorius ir filmo režisierius bei organizuotojas yra stipriu talentu Hollywoode pasireiškęs Paul Mazursky. Antiniai charakteriai, turintieji trumpesnius antrinius vaidmenis, yra sukuriama aktorių: Ellen Burstyn, Chief Dan George, Geraldine Fitzgerald, Lary Hangman.

Filmas — tai savotiška pagyvenusio žmogaus odisėja. Išmestas iš namų, kuriuos valdžios žmonės nugriauna, atnaujindami tą miesto dalį, jis apsigyvena pas sūnų, bet čia pajunta iš marčios, kad nėra pageidaujamas. Su savo nuolatinio ištikimo draugu — katyte, jis iš Niujorko pro Čikagą keliauja į Kaliforniją pas kitus savo vaikus ir ieškosi sau buto.

Jo savotiškas būdas bei taikymasis prie kates pomėgių sudaro visą eilę komiškų, kartais nelabai įtikėtinų situacijų. Tarpais palinkstama į vulgarumą, bet nemoralumų vengiama. Senasis išmintingas tvirto charakterio žmogus savo odisėjiškoje kelionėje susitinka su hipiais, su

religinio sąjūdžio nariais, su pabėgusia iš namų mergina ir rafinuota gundytoja, su emigrantu marksistu, su negru, su senelių namuose atsidūrusią ir jau nuovoką pradedančią pamesti savo buvusią pamiltąją, kuri jį šokina, prisimindama, kaip ji kitados buvo Isadoros Duncan mokinė. Kelionėje jis užtinka Zen entuziastus, natūralaus maisto platintojus, "išsilaisvinusius" persiskyrėles.

Ir tie visi kaleidoskopiški įvykiai jį dar labiau įtikina, kad gyventi — tai stengtis, kovoti, kitaip — žmogus ima skęsti... Apskritai filmas įvairus, verčias susimąstyti apie senstančiojo gyvenimą, įvedas daug moderniojo gyvenimo bruožų, nors tarpais atrodantis ne visai realus. Vis tiek per ištisas 115 minučių jį žiūrint, netenka nuobodžiauti, ir jį išleidusi Century-Fox bendrovė nepeiktinai užsirekomenduoja, išskyrus tuos vulgarumus, kurie įvesti nebepaisant estetikos, o derinant prie paskutinių metų tariamo publikos skonio, bet jie filme neesminiai.

FUNNY LADY

Filmas iš dainininkės Fanny Brice, mėgusios komiškus vaidmenis, gyvenimo. Apima laikotarpį maždaug 1930–1950 m. Tai lyg tęsinys Fanny Brice istorijos, pavaizduotos "Funny Girl" filme. Dabartinis filmas sukurtas, matyt, turint galvoje pasisekimą tokio filmo kaip "That's Entertainment", kur yra daug visokių įvairumų. Čia irgi filmo slinktis gyva ir įvairi. Sukasi apie dvi nelaimės: depresiją (kuri čia puošniose scenose mažai jaučiama) ir perskyras.

Galima sakyti, kad visą filmą ant savo pečių išneša Barbara Streisand, vaizduojanti tą Fanny Brice. Barbaros Streisand talentas stiprus, dainavime jį pajėgi. Čia įvesta visokių filmų įvairumų: teatro scenos, vandens baleto undinės, gausybė dainų ir mažų nuotykių. Išsivysto ir šeimos drama dėl įvykių perskyrų su pirmu vyru, kurio vaidmenį čia gana išskirtinai atlieka, žinomas iš "Dr. Živago", Omar Sharif, antrą vyrą vaidina James Caan. Filme gausu įvairaus spalvingumo, nors jis nepasižymi dideliu gilumu.

Nemažas įnašas filmo kompozitorių J. Kander ir Fr. Ebb, kurie be kitų dalykų yra sukūrę ir garsėjančią "Cabaret". Nemažai darbo įdėjęs ir režisierius H. Ross. Ypatingai išradingas pasirodęs filmuotojas James Wong Howe: spalvotas filmas pasižymi dideliu ryškumu.

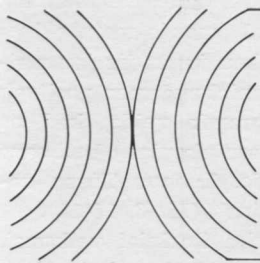
A WOMAN UNDER INFLUENCE

Režisierius John Cassavetes šiuo kartu davė neeilinį filmą, kad jis vienintelis iš amerikietišku filmų praeitą rudenį buvo rastas vertas įtraukti programon į Niujorko filmų festivalį. Tik šiuo metu filmas turi nemažų komercinių problemų, iš pradžių nesuradęs pakankamai stipraus skleidėjo. Filmą susuko Faces International. Jis truputėlį ilgokas — užtrunka kiek ilgiau kaip dvi su puse valandos — ir gal galėjo būti kiek labiau kondensuotas. Tačiau anaipol nėra nuobodus. Priešingai, žiūrovą suintriguoja ta ekranan išvedama vidutinės klasės šeima su trimis gerai savo vaidmenį įpratintais atlikti vaikais. Žiūrovą sudomina dar jauna motina, kurią čia talentingai vaidina Gena Rowlands. Jos vaidmuo sunkus, nes ji turi ikūnyti jautrią, nervingą įtampą pergyvenančią, net nervų sukrėtimą gaunančią ir šešioms mėnesiams į sanatoriją patenkančią moterį. Dėl to filmas kiek slegiantis. Čia nėra pramoginio žaismingumo, o tarpais sunki šeimos rimtis, bet pasitaiko ir šviesesnių momentų, pvz. kai sugužėja į tuos namus būrys vyro bendradarbių, paprastų darbininkų, kurie pateikia humoro ir dainų. Gena Rowlands pasireiškia labai turtinga mimika, gal net ekstravagantiška, bet dovanotina kandidatei į lignonę. Įvedami ir abiejų tėvai, kurių pergyvenimuose aidai šios šeimos džiaugsmams ir sunkumams.

Neblogas žmonos partneris yra ir jos vyro vaidmeny Peter Falk. Charakteriai nenušlifuoti, gyvenimiški, ir kartais tas vyras savo susinervinimo iškrypimu pralenkia ir į nervinį liguistumą palinkusią žmoną. Užtat vaikais visada jaučia motinos meilę, tuo pačiu jai atsimo-kėdami, ypač kai ima ryškėti jos nervinės pusiausvyros netekimas. Tos šeimos problemos įtraukia žiūrovą. Jis nenuobodžiauja, iš dalies kartu kenčia, bet vis dėlto guodžiasi šviesesne pabaiga, kai grįžta moteris iš sanatorijos. Iš pradžių, kaip sakoma, ji dar ne visai balansuota, bet pabaigoje praskaidrėja.

Režisierius yra panaudojęs ir paprastus žmones suvaidinti lygiai taip pat paprastus charakterius, bet jam išėjo gerai. Vaidybos meno ieškantiems šis filmas bus intriguojantis, pramoginių nuotykių pasiilgusiems jis bus sunkokas, bet vis dėlto jis ne tuščias, ir rimtas žiūrovas nesigailės, jį pamatęs; suprantama, jis skirtas suaugusiems.

Juozas Prunskis

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

Šių metų vasario mėn. numeryje, „Atgarsių“ skyriuje, buvome idėję vieno skaitytojo laišką, kuriame jis rašo, kad pasigenda klausimų ir atsakymų skyriaus „Laiškuose Lietuviams“. Atsakėme, kad tai priklauso ne nuo redakcijos, bet nuo skaitytojų: pirmiau dažnai skaitytojai siųsdavo įvairių klausimų, bet dabar tų klausimų negauname. Tai paskatino kai kuriuos skaitytojus siųsti klausimus. Kadangi klausimų ir atsakymų skyriaus dabar neturime, tai atsakytime „Atgarsių“ skyriuje, o vėliau, jeigu klausimų bus daugiau, įvesime atskirą skyrį.

Redakcija

AR GALIMA GINTIS?

Katalikų tikybos katekizmas sako, jog gyvename žemėje tam, kad vykdytume Dievo valią ir laimėtume amžinąjį gyvenimą. Tačiau kartais pasidaro labai neaišku, kokia yra Dievo valia tam tikrose aplinkybėse. Žmogui, nestudijavusiam teologijos, kartais labai sunku žinoti, kaip jis turi elgtis.

Skaitant Šv. Raštą, atrodytų, kad krikščionis negali priešintis, nes ten Kristus taip sako: „Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: akis už akį ir dantis už dantį. O aš jums sakau: nesipriešink piktam žmogui, bet, jei kas tave užgautų per dešinį skruostą, atsuk jam ir kairįjį“ (Mt 5, 38-39). Taip pat, kai Alyvų darželyje atėję kareiviai norėjo Kristų suimti ir kai Petras, išsitraukęs kalavią, norėjo pasipriešinti, Kristus jam pasakė: „Kišk kalavią atgal į jo vietą, nes visi, kurie griebiasi kalavijo, žus nuo kalavijo“ (Mt 26, 52). Bet, pažvelgę į Bažnyčios istoriją, matome, kad ji nesiėlgė pagal tuos Kristaus patarimus, pvz. užtenka prisiminti tik kryžiaus karus, norint išvaduoti šventąją žemę iš turkų.

Tad čia man ir kyla daug neaiškumų — ar Kristaus mokslas leidžia gintis, ar ne? Jeigu priešas užpuola tėvynę, ar galima gintis ginklu? Jeigu kas kėsina į mano gyvybę, ar aš galiu

gintis? Žinau, kad Bažnyčia net šventąją paskelbė Joana Arkietę, kuri ginklu gynė savo tėvynę. Bet kaip visa tai suderinti su Kristaus mokslu? Ar aš galiu ir turiu ginti kaimyną, jeigu jis bus piktadarių užpultas? Artimo meilė reikalautų jam padėti, bet kaip tai suderinti su Kristaus liepimu Petrui kišti kardą atgal į makštį?

Gal jums, dvasiškiams, šie klausimai atrods naivūs, bet tikėkit, kad mums, pasauliečiams, nestudijavusiems teologijos, jie kartais būna tikras labirintas, iš kurio veltui bandome rasti išėjimą.

Balsas Tyruose

Gerbiamasis „Balse Tyruose”,

Skaitant Šv. Raštą, reikia pirmiausia stengtis suprasti pagrindinę mintį, kuri buvo norėta pareikšti įvairiais pavyzdžiais ar prilyginimais. Nereikia visko imti pažodžiui. Artimo meilės išakymas mums liepia mylėti kitą žmogų taip, kaip patį save, bet neliepia mylėti labiau, negu save. Taip pat krikščioniškoji doktrina mums liepia rūpintis savo sveikata ir gyvybe. Tad ne tik galima, bet ir reikia savo gyvybę saugoti ir ginti. Bet kaip elgtis tada, kai, norėdamas apginti savo gyvybę, aš turiu žudyti užpuoliką, nes kitos priemonės nėra? Čia krikščioniškoji moralė palieka žmogui laisvę: jeigu nenori kito žudyti, gali prieš jį nevartoti ginklo — jeigu jis tave nužudys, tu nesi kaltas. Tačiau nedraudžiama nė gintis. Žinoma, jeigu galima apsiginti kitokiomis priemonėmis, nenužudant užpuoliko, tai reikia tas priemonės ir vartoti, bet jeigu vienintelė priemonė yra pasipriešinimas ginklu, tai tu nenusikalsi, jeigu pavartosi ginklą ir jį nužudysi. Tą pat galima pasakyti ir apie tėvynės gynimą.

Taip pat krikščioniškoji meilė ipareigoja ginti ir kitą asmenį, jeigu jis yra kieno užpultas. Deja, čia, Amerikoje, dažnai pasakoma „ne mano biznes“, bet tai yra ne tik nekrikščioniška, bet ir nežmoniška. Tai yra labai panašu į

brolžudžio Kaino atsakymą Dievui, kai jis pasakė: "Ar aš esu savo brolio sargas?"

Jūsų minėtose Šv. Rašto citatose, kaip jau sakėme, reikia kreipti dėmesį tik į pagrindinę mintį, kurią norėjo Kristus išreikšti. Pirmuoju atveju (Mt 5, 38-39) Kristus smerkia kerštą, o antruoju (Mt 26, 52) — bereikalingą ginklo vartojimą. Juk Kristus laisvu noru ėjo kentėti ir mirti, kad galėtų atpirti žmoniją, todėl jis nesigynė ir nenorėjo, kad apaštalai jį gintų, vartodami ginklą.

APIE PASILINKSMINIMUS

Dabar po tų visų reformų Bažnyčioje jaučiamas pasimetimas. Eiliniam žmogui dažnai kyla abejonių, matant kitų elgesį. Čia norėčiau gauti atsakymą į du klausimus apie pasilinksminimus.

1. Ar leidžiama ir ar dera katalikams šokti gavėnios ir advento metu? Man šis klausimas labai jautriai iškilo, kai vienoje vietovėje net katalikiškos krypties laikraštis dideliu skelbimu garsino gavėnioje ruošiamus jaunimo šokių. Tie šokiai buvo šeštadienį, o po to sekmadienį bažnyčioje tas pats jaunimas giedojo: "Alyvų daržely krauju prakaitavo..." Tad tu, Kristau, gali kentėti, o mes šoksime ir linksminsimės...

2. Ar yra koks Bažnyčios nuostatas, draudžias kunigams šokti su merginomis, ar tai tik tokia kai kur buvusi tradicija? Mat, dabar jau ne kartą tenka matyti kunigus šokant. Ar jie laužo Bažnyčios nuostatą, ar tik tradiciją?

A. Saulis

Gerbiamasis,

Manytume, kad abudu Jūsų klausimai suskaičiuoti tik apie tradicijas. Bažnyčia nori, kad gavėnios ir advento metu tikintieji rimčiau pasiruoštų sutikti tas didžiąsias mūsų šventes — Velykas ir Kalėdas. Tai yra atgailos ir prisiruošimo laikas. Ypač toji atgailos dvasia labiau pabrėžiama gavėnioje. Bet koku būdu atgaila turėtų būti atliekama, tai čia daug priklauso nuo įvairių šalių papročių ir tradicijų. Mes žinome, kad pirmiau Lietuvoje gavėnios atgaila buvo labai griežta: žmonės susilaikydavo ne tik nuo mėsinių, bet ir nuo pienučių valgių, buvo draudžiama ne tik šokti, bet ir dainuoti, švilpauti, juokauti ir net į veidrodį žiūrėti. Bet tai nebuvo toks Bažnyčios įsakymas, o tik mūsų tradicija. Tokia išorinė atgaila turi padėti vidutinei atgailai, kuri yra daug svarbesnė. Čia naudinga prisiminti, ką pats Kristus apie atgailą ir pasninką yra pasakęs: "Kai pasnin-

kaujate, nebūkite paniurę, kaip veidmainiai: jie perkreipia veidus, kad žmonės matytų juos pasninkaujant. Iš tiesų sakau jums: jie jau atsiėmė užmokestį. O tu pasninkaudamas pasitępk aliejumi galvą ir nusiprausk veidą, kad ne žmonėms rodytumeis pasninkaujant, bet savo Tėvui, kuris yra slaptoje. Ir tavo Tėvas, regintis slaptoje, tau atlygins" (Mt 6, 16-18).

Tad čia ne tiek svarbu išoriniai veiksmai, kiek vidujinis nusistatymas. Dabar, kaip žinome, tas pasninkas yra sumažintas iki minimumo, bet Bažnyčia pabrėžia, kad žmonės daugiau dėmesio kreiptų į vidutinę atgailą — tvarkytų savo blogus palinkimus, labiau pasižymėtų artimo meile ir pan.

Tas šokių klausimas gal daugiau priklauso tradicijai: vienose šalyse į tai yra griežčiau žiūrima, kitose — švelniau. Mums, lietuviams, vertėtų taip greitai neužmiršti savo tradicijų ir bent gavėnioje susilaikyti nuo triukšmingų puotavimų bei šokių.

Nėra jokio Bažnyčios nuostato, kuris drausėtų kunigams šokti. Į šį klausimą vėl yra įvairiai žiūrima įvairiose šalyse. Įvairiai į jį žiūri ir atskiri asmenys bei patys kunigai. Vieni mano, kad kunigui šokti tikrai netinka, kiti nešoka dėl to, kad nemoka, o gal daugiausia nešoka dėl to, kad nenori papiktinti "mažutėlių". Bet, kaip Jūs rašote, yra kunigų, kurie šoka ir visai nemano, kad jie prieš ką nors nusikalstą.

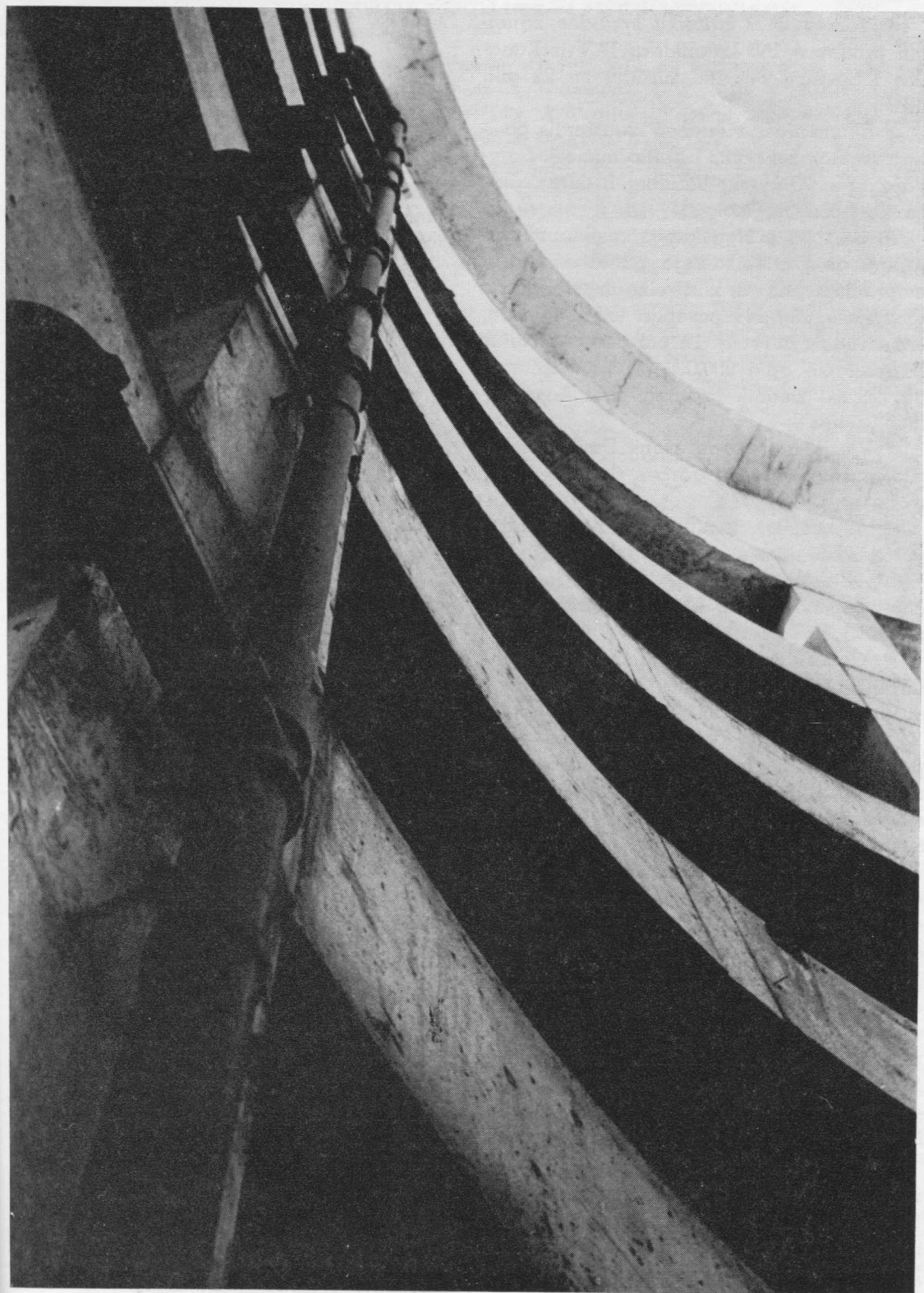
TRUMPAI IŠ VISUR

• *Aukščiausiasis Vakarų Vokietijos teismas nusprendė, kad nesiderina su konstitucija neseniai priimtas įstatymas, kuriuo pirmaisiais trimis mėnesiais leidžiama daryti abortą vien motinos pageidavimu.*

• *Seniausias pasaulyje kunigas Moreau Amengual mirė Čilėje. Buvo sulaukęs 103 metų.*

• *Nauja palaimintąja paskelbta prancūzė vienuolė Marija Eugenija Milleret, seselių vienuolyno įsteigėja. Tai pirmoji paskelbta palaimintąja Šventaisiais metais.*

• *Aukščiausiasis JAV teismas patvirtino, kad Michigano valstybės įstatymas, kuriuo valdžios mokyklose draudžiama mokyti gimimo kontrolės ir kuriuo leidžiama tėvams pareikalauti, kad jų vaikai būtų atleisti nuo pamokų apie seksą, nesipriešina JAV konstitucijai.*

• *Tarptautinei katalikų spaudos sąjungai* priklauso 150 katalikiškų JAV ir Kanados laikraščių bei 300 žurnalų su 23 mil. tiražu.

• *Ekumeninės vienybės klausimais* pasitarimas Romoje įvyks birželio mėnesį. Dalyvaus apie 20 žymių katalikų ir kitų krikščionių bažnyčių teologų.

• *Čikagos arkivyskupija* atsiklausė parapijų, ar yra reikalinga pagalba maistu neturtėliams. Rasta, kad reikalinga pagalba 52 vietose. Net 141 parapija teikia tų vietų neturtėliams paramą. Ta parama per metus pasinaudojo apie 200,000 žmonių; šalia to dar 25,000 žmonių kasdien gavo nemokamus pietus.

• *Prezidentui Fordui* Notre Dame universitetas suteikė teisių garbės daktaro laipsnį.

• *Prancūzijos seminarijose* pirmą kartą per paskutiniuosius 11 metų klierikų skaičius padidėjo, o sumažėjo skaičius išstojančių prieš šventimus. Naujai stojančių 1974 m. buvo 194.

• *Čekoslovakijoje* komunistai uždraudė dirbti sielovadoje net 500 katalikų kunigų iš krašte esančių 4,000.

• *Dr. John S. Kelly*, 53 m., čikagietis, protestuodamas prieš įvedimą tokios negimusių žudymo laisvės Amerikoje, drauge su savo žmona ir penkiais (iš 14) vaikais išemigravo į Airiją.

• *Jungtinių Tautų Maisto ir Žemdirbystės organizacija*, įvertindama motinos Teresės "pavyzdingą meilę ir susirūpinimą baidujančiais ir neturtingiausiais iš neturtinųjų", nukalė vadinamą Ceres medalį, kurį pardavinėjant gautasis pelnas bus panaudotas paremti motinos Teresės didelio pasišventimo darbą. Jos prieš 25 m. įsteigtas Meilės misijonierių vienuolynas, globojęs pačius neturtingiausius ir kitų nenorimus ligonius, dabar yra paplitęs 17-je kraštu.

• *Tarpkonfesinė organizacija Religion in American Life* šiemet savo aukščiausią 5,000 dol. premiją paskyrė katalikui J. Peter Grace, aktyviam jaunimo organizatoriui. Jis šių sumų atidavė savo parapijos bažnyčiai.

"LAIŠKU LIETUVIAMS" KONKURSAS

Skelbiame septyniolikąjį straipsnio konkursą. Konkurso temos: vyrams — **Kokią norėčiau turėti žmoną**; moterims — **Koki norėčiau turėti vyrą**; jaunimui — **Kokius norėčiau turėti tėvus**. Jaunimui dar skiriame ir kitą temą — **Jaunimas ir religija**. Čia reikia panagrinėti, ar jaunimas domisi religija, ar nuo jos tolsta. Kokios priežastys?

Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, idėjus atskirame vokelyje savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, atsiustas redakcijai iki šių metų gruodžio mėn. 31 dienos.

Už geriausius rašinius skiriamos penkios premijos: I — 150 dol., II — 100 dol., III — 75 dol., IV — 50 dol., V — 25 dol. Premijų mecenatai: Jolita ir Vida Kriaučeliūnaitės — 150 dol., Birutė Lieponytė — 150 dol., Ona ir Vincas Kuliešiai — 100 dol., Stefanija Rudokienė — 50 dol.

Vertinimo komisija bus paskelbta vėliau. Laimėtojų premijos bus įteiktos "Laiškų Lietuviams" koncerte 1967 m. vasario mėn. 22 d., sekmadienį, Jaunimo Centre.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Alfonsas Grauslys. ŠVIESA TAMSOJE. Išleido "Krikščionis Gyvenime", I.C.C., Putnam, Conn. 06260. 455 psl., kieti viršeliai, kaina — 8 dol., "Krikščionis Gyvenime" leidinių prenumeratoriams — 6 dol.

Jurgis Gliuda. PAGAIRĖ. "Draugo" konkurse premijuotas romanas. Išleido Liet. Knygos Klubas. Aplankas — A. Korsakaitės-Sutkuvienės. 270 psl., kaina — 4.50 dol.

ŠVIETIMO GAIRĖS, lietuviškojo ugdymo žurnalas mokyklai ir šeimai. Nr. 12 (16). Leidžia JAV LB Švietimo Taryba. Redaktorius — Petras Maldeikis. Red. pavaduotojas — Juozas Masilionis.

LITUANUS, 1975 m., nr. 1. Naujas adresas: 6621 S. Troy, Chicago, Ill. 60629.

NUOŠIRDŽIAI DĖKOJAME "LAIŠKU LIETUVIAMS" RĖMĖJAMS

Po 4 dol. aukojo: kun. J. Kluonis, kun. M. Kirkilas, L. Vilimas, J. Stanislovaitienė, B. Lukas, J. Samaitis, L. Balaišis, V. Kazlauskas, E. Vitkus, I. Jakimavičiūtė, A. Paulius, O. Dargienė, J. Leščinskas, J. Sungaila, J. Gataveckas, Msgr. A. Bačkys, K. Gervilas, S. Charžauskienė, kun. J. Grigonis, E. Juknevičiūtė, V. Akelaitis, A. Matukas, J. Narukynas, J. Skladaitis, D. Žuraitienė, J. Kaunas, O. Motusaitienė, O. Ramanauskienė, G. Balčiūnas, A. Martus, kun. K. Gečys, J. Gritėnas, J. Meškauskas, P. Dirda, L. Radvila, J. Vado-palas, A. Ramonaitienė, O. Daškevičienė, B. Baras, kun. J. Žuromskis, E. Masaitienė, J. Balnionis, A. Martišius, S. Mazilius, A. Petrašiūnas, V. Numgaudas, M. Noreikienė, P. Norvilas, A. Jasčėmskienė, M. Monkus, S. Giedrimienė, B. Aras, A. Čepėnas, M. Kušlikienė.

Po 3 dol. aukojo: J. Ivanauskas, K. Martinkus, J. Vailokaitienė, V. Balnius, A. Kaspariūnas, J. Steponaitis, A. Dundulis, M. Pečiulienė, M. Stankūnienė, E. Diminskienė, J. Abraitis, V. Kamaitis, S. Raudienė, B. Monkevičienė, V. Tauras, A. Bakūnienė, J. Kriščiukaitis, M. Užgiriienė, E. Praninskienė, O. Garūnienė, P. Skrupskis, O. Gervilienė.

Po 2 dol. aukojo: kun. V. Karalevičius, J. Tautvila, B. Beleškienė, M. Malčius, M. Židžiūnienė, A. Naujokas, V. Mikuckis, G. Biskis, G. Mitsevit, P. Gluosnys, A. Skučienė, V. Kasakaitis, V. Kuzma, J. Raulinaitis, L. Žemgulienė, J. Naikelis, O. Kukarskienė, V. Sidabras, E. Barauskienė, A. Šembotas, J. Klitorienė, R. Petkevičius, B. Apanavičienė, V. Kežinaitis, L. Kezenius, K. Stravėnskas, K. Drunga, V. Gliosas, J. Petrauskas, K. Eigelienė, M. Krasauskas, E. Arlauskienė, O. Juodvalkienė, G. Indreika, K. Daugvydas, J. Ugėnas, O. Žukienė, C. Petrulis, J. Banėnas, A. Šiaučiūnas, P. Sirgedas, A. Kašubienė, A. Orvidas, L. Vensauskienė, J. Arvydas, R. Balsienė, S. Grauzėnienė, A. Bliūdžius, T. Karaliūtė, J. Šalučka, O. Martišauskas, K. Stašaitis, D. Liepas, E. Gimžauskienė, K. Jakštas, A. Sruoga, S. Kamarauskienė, A. Lukošėvičiūtė, G. Senkevičius, J. Juras, J. Kižys, J. Puteris, A. Stankaitis, M. Raugienė, V. Mažeika, V. Remeikis, S. Nutautas, S. Rutkauskas, A. Škėmienė.

Po 1 dol. aukojo: kun. J. Tautkus, P. Žolynas, A. Jelionis, E. Kubilienė, A. Dubauskienė, A. Reivyti, V. Matulionis, J. Ambrizas, E. Ribokienė, M. Kulikauskaitė, M. Žmuidzinienė, G. Indreika, V. Dėdinienė, V. Knyvaitė, A. Grigilienė, G. Gedvila, P. Laurinavičius, A. Grigaliūnas, B. Žemaitis, S. Vaičiulis, Z. Smilga, A. Gečius, E. Gepneris, P. Butkys, M. Kvedaras, K. Genčius, J. Jurgutis, E. Rudienė, E. Laukaitienė, C. Janušėvičienė, E. Sandanavičius, M. Bajoraitienė, V. Lelis, S. Zulpa, S. Tamulaitis, A. Saulis, kun. A. Babonas, P. Jonelis, P. Narbutis, A. Januška, O. Šilėnienė, V. Maciejauskas, A. Juodka, V. Valenta, I. Motekaitienė, A. Dorris.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija Eivaitė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Algirdas Kurauskas, Nijolė Užubalienė. Administracija: Petras Kleinas, S.J., ir Aleksandra Likanderienė. Viršelis — Algirdo Kurausko. Skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Telef. — 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.